

**Erronka berriak
Arabian Genero
Indarkeria
Borrokatzeko eta
Gainditzeko**

**2017ko
azaroaren 9an Jardunaldia
Artium Museoa**

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Álava

IZENBURUA:

Erronka berriak Araban Genero Indarkeria borrokatzeko eta gainditzeko

DIRU LAGUNTZAILEA:

Arabako Foru Aldundia

ARGITARATUA:

Clara Campoamor Elkarte

Abendaño Kalea 3, 1º A, 01008 Vitoria-Gasteiz

Telefono zenbakia: 945288850 – Fax:945145897

E-maila: prensa@claracampoamor.com

Web orria: www.claracampoamor.com

URTEA: 2018

ARGITARATZE TRATAMENDUA/ EDUKIEN KOORDINAZIOA:

Elena Sagaseta Tarrio. Clara Campoamor Elkarte Vitoria-Gasteiz

TRANSKRIPZIOA: Clara Campoamor Elkarte

MAKETAZIOA:

Arabako Foru Aldundia

IMPRIMAKETA: Arabako Foru Aldundia

© Testuen eta egileen *copyright*

© Irudien eta egileen *copyright*

© Clara Campoamor Elkarte

Lege Gordailua: VI-970/2018

AURKIBIDEA:

- Sarrera
- Partaideak
- Inaugurazioa Blanca Estrella Ruiz Ungoren eskutik
- Inaugurazioa María Antonia Olabarrieta Ibarrondoren eskutik
- Aurkezpena Elena Sagaseta Tarrioren eskutik
- Hitzaldia Norma Vázquez Garcíaren eskutik
- Aurkezpena Julia Hernández Vallésren eskutik
- Hitzaldia Teresa San Segundo Manuelen eskutik
- Aurkezpena Zuriñe Elordi Romeroren eskutik
- Hitzaldia Raúl Lizana Zamudioren eskutik
- Aurkezpena Amaia Inza Bartoloméren eskutik
- Hitzaldia Ana de Miguel Álvarez en eskutik
- Jardunaldiaren itxiera

SARRERA

Munduko herrialde guztietan, emakumeek indarkeria pairatzen dute. Emakumeek bizitzako eremu guztietan arriskuan daude. Emakumeekiko indarkeriak ez du inolako mugarik: ez geografikoak, ez adinari lotutakoak, ez maila sozialari lotutakoak, ez arraza ezta muga kulturalak ere. Emakumeekiko indarkeria salbuespena izan beharrean, gero eta ohikoagoa da. Indarkeria oso ohikoa da, baita gizonen eta emakumeen arteko berdintasun hazkundera duten herrialdeetan ere.

Clara Campoamor Elkartearen esanetan, 1985. urtean sortu zen mugimendu feminista, oraindik ere gaixorik dagoen gizarte batean bizi gara. Gizarteak duen gaixotasun larri hori *misoginia* du izena eta bere sintomen artean gizonen eta emakumeen arteko desberdintasuna azpimarratzen da.

Genero indarkeriak eta indarkeria sexualak duten eragina baloratzea oso zaila da. Bortizkeria egoera gehienak ez dira polizien eta aginte judizialen eskuetara heltzen. Aipatu berri dudanaren azalpenak hurrengoak izan daitezke: beldurra, lotsa, aldaketa bat emango den itxaropena, menpekotasun ekonomikoa, menpekotasun emozionala, bakoitzaren eskubideen eta baliabideen ez jakitea, eta abar. Oraindik ere, tratatu txar psikologikoak ez dira salatzen, eta egitekotan, urte asko pasatzerakoan salatzen dira.

EB-ko Berebiziko Eskubideen Agentziak, 2014. urtean ordurarte aurkeztutako informarik handiena aurkeztu zuen, hurrengo datuak azpimarratuz: 62 milioi emakume europear genero-indarkeriaren biktima izan dira (3 emakumetik 1), beste 62 milioi emakume haurtzaroan zehar pairatu dute indarkeria, 100 milioik jazarpen sexuala sufritu dute, 80 milioik tratatu txar psikologikak jasane dituzte eta 10 milioik beraien askatasuna galdu dute, baita beraien etxeetan ere.

Mundu osoan begiratuz gero, errealitate honek “beste alde batera begiratzeari uztera” behartzen gaitu, izan ere NBEk 2014. urtean aurkeztutako datuen arabera emakumeenganako bortizkeria era desberdinak barneratzen ditu (adibidez, mutilazio genital femeninoa, gerra-arma/taktika bezala bortxaketa...), besteak beste:

- Munduan zehar ematen diren emakumeen hilketen %38ak emakume hoiien bikoteak burutzen ditu. Horrez gain, emakumeen kontrako bortizkeria kasuetan, ematen diren kopururik handienak familia esparruan ematen dira, fisikoa, psikologikoa, sexuala, ekonomikoa nahiz soziala.

- Mundu osoan zehar 120 milioi neskatxa inguru, zehazki 10etik 1 baino gehiagok, gehiegikeriren edo erasoren bat pairatu dute noizbait.

- Pertsona-salerosketa emakumeentzako eta neskentzako tranpa bategan bihurtzen da, zehazki % 98ak sexu-esplotazioko kasuak izanda (munduan zehar 4,5 milioi baino gehiago kalkulatzen dira).

- 133 milioi neska eta emakume baino gehiagok mutilazio genital motaren bat sufritu dute.

Botere Judizialaren Batzorde Orokorrek urtero igortzen ditu emakumeenganazko genero-indarkeria salaketen datu estatistikoen txostenak. Bilgutako datuak, 2006ko lehen hiruhilekoaren eta gaur egungo bitartekoak izanda, milioi bat eta berrehun mila salaketa baino gehiagotara igotzen dira eta 1.000 feminizidio baino gehiago sufritu dira tarte horretan. Gainera kontuan izan behar da, aipatutako datuak jasotzeari ekin ziotenean, 1/2004 Lege Organikoa, abenduaren 28koa, Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzkoa sortu zela.

Aurrekoa gure eguneroko errealitatea da eta matxismoak desberdintasun sistema hau mantentzeko estrategia ugari erabiltzen ditu, esaterako, berdintasun faltsua.

Aipatutako jardunaldiak perspektiba feministarekin diseinatu ziren, izan ere, mugimendu feministak eta teoria feministak bidezkoagoa den eta berdintasun errealean oinarritzen den gizartea lortzeko borrokatzen dute. Clara Campoa-morrek oso argi esaten zuen: "Nahiz eta jendeak asmo-txarrarekin erabiltzen duen feminista kontzeptua, honek emakumeak bere aukera guztietan lortutako guztizko errealizazioari egiten dio erreferentzia, berez humanismoa deitu beharko zena". Hain zuzen ere, feminismoa humanismoa da, emakumeak giza-lagun eta eskubide-lagun diren onarpena lortzeko borroka da, eta beti izan da bi sexuen arteko berdintasuna lortzeko borroka (Miguel, 2008). Emakumeei,

umeei, neskei eta genero-indarkeria-biktima gazteei ematen zaien tratamenduak perspektiba honen eragina behar du.

Clara Campoamor Elkartek, Arabako Foru-Diputazioaren dirulaguntzarekin, bi jardunaldi prestatu zituen eta liburu honek Gasteizen 2017ko azaroaren 09an egindako jardunaldian egin ziren aurkezpenak biltzen ditu. Aipatutako guztia, gizonen eta emakumeen arteko berdintasun erreala arriskuan jartzen dituen ikuspuntu eta alderdi desberdinak jasotzen dituen formakuntza eskaintzeko asmoz.

Zuen interesekoa izan dadin espero dugu.

ELENA SAGASETA TARRIO

CLARA CAMPOAMOR ELKARTEA VITORIA-GASTEIZ

PARTAIDEAK

Hurrengo lerroetan zehar Gasteizen 2017ko azaroaren 9an ospatutako “Erronka berriak Araban Genero Indarkeria borrokatzeko eta gainditzeko” jardunaldiaren egitaraua zehazten da.

- Jardunaldiaren inaugurazioa

María Antonia Olabarrieta Ibarrondo

Arabako Foru Aldundiaren Gizarte Zerbitzuen ahalduna

Blanca Estrella Ruiz Ungo

Clara Campoamor Elkartearen Presidentea

- Arabako Lurralde Historikoan egindako Genero indarkeriari buruzko diagnostikoaren aurkezpena

Hizlaria **Norma Vázquez García**

Psikologoa eta familiaren terapeuta, Sortzen aholkularitza
ko Zuzendaria

Bortizkeria sexista eta emakumeen ahalduntzeko espezialista

Moderatzailea: **Elena Sagaseta Tarrio**

Arabako Clara Campoamor Elkarteko Koordinatzailea

- “Genero-bortizkeriaren kontrako estatu-ituna. Emakumeei, neskei, umeei eta gazteei arreta eta babesa bermatzeko formula bat”

Hizlaria: **Teresa San Segundo**

Moderatzailea: **Julia Hernández Vallés**

Arartekoko Laguntzailea

- “Isildutako zauriak: Haurtzaroko eta gazteriako genero-indarkeria diren biktimentzako tratamendua”

Hizlaria **Raúl Lizana Zamudio**

Moderatzailea: **Zuriñe Elordi Romero**

Emakundeko idazkari nagusia

- “Iraultza sexual patriarkalean genero-indarkeriak duen eginkizuna”

Hizlaria **Ana de Miguel Álvarez**

Moderatzailea: **Amaia Inza Bartolomé**

Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultateko Arabako Sailaren koordinatzailea eta lehenengo dekanordea

- Jardunaldiaren itxiera

Nekane Zeberio Ganzarain Arabako Foru Aldundia

Blanca Estrella Ruiz Ungo-Clara Campoamor Elkarte

INAUGURAZIOA

MARÍA ANTONIA OLABARRIETA IBARRONDO

Arabako Foru Aldundiaren Zerbitzu Sozialen Ahaldua

Gasteizen, 2017/11/09

Egun on guztioi, eta eskerrik asko Clara Campoamor elkarteari jardunaldi hauen irekiera saioan parte hartzeko gonbidapenagatik.

Urtean zehar, gure egutegietan kolore morearekin margoztutako zenbati data daude. Azaroan zehar kolore moreak distira berezia lortzen du, gainerako guztiari eraginez. Azaroaren 25era hurbiltzen garen seinale da, Emakumeengantzko Bortizkeriaren kontrako Nazioarteko Eguna.

Aipatutako egunean, emakumeek bizitzako esparru eta era desberdinetan sufritzen duten bortizkeriaren kontra bizitasunez azaltzen gara.

1981.urtean Dominikar Errepublikan egun hori aukeratu zen 20 urte lehenago hil zituzten Mirabal ahizpak gogoan izateko. Ia 20 urte geroago, 1999.urtean Nazio Batuen Erakundeak izaera ofiziala eman zion data horri.

Baina bortizkeria matxistaren kontrako borroka eguneroko eta etengabe-ko borroka da, gero eta biziagoa. Gaur hemen zaudeten emakumeak eguneko borroka horren adibide zaretela ziur nago.

Gaur egun, emakumeenganazko bortizkeria gizartean ematen den Giza Eskubideen urratze larrienetakoa da. Arabak ere sufritzen ditu arazo eta egoera hauek. Aurten Turison ere sufritu dugu indarkeria mota hau, Anabel izeneko auzotarra bere senarrak basaki hil zuenean.

Gure gizartean Genero indarkeria dago. Eta zehaztasun handiagoz eza-gutzeko Norma Vázquezek, bere lan taldearekin batera, Arabako Foru Aldudiak eskatuta, Arabako Eskualdeetan ematen den indarkeriari buruzko diagnostikoa aurkeztuko digu. Tamalez, genero indarkeria oraindik oso hedatuta dago araba-ko emakumeen bizitzetan. Gaur egungo errealitatea da.

Eta errealitate hau konplexua da. Batzuetan antzematea eta aitortzea erraza da. Hiritar arabarrek indakeria egoerak identifikatzeko gero eta tresna gehiago dituzte, baita bortizkeria-adierazpenak zigortzeko, ahozko eraso fisi-koak esaterako: irainak, sexu-jazarpena, bortxaketak...

Hala ere, kasu gehienetan genero indarkeria eskutuan dagoen errealita-tea da, sotila, oharkabean pasatzen dena, gure eguneroko bizitzaren geruzen artean, lur azpiko geruzen artean praktika bortitz ugari daudela ohartarazi nahi dugu. Ildo horretik doa *“Bortizkeria* parte den eta normalizatuta dagoen erreali-tatea.

Jendeak haurtzarotik jaso duen sozializazio sexistak, portaera sexistak jokabide normalizat barneratzea eragin du.

Emakumeak gutxietseak, zenbait lan edo erantzukizun egiteko dese-gokiak direla pentsatzeak, etxeen ekonomiaren kontrola gizonak edukitzeak, mespretxuak, desberdintasunak, irainak...Praktika hauek guztiak bortizkeria matxistaren errealitatea osatzen duten geruza ezkutuak dira.

Horregatik guztiagatik, Arabako Foru Aldundiak sentsibilizazio-kanpaina bat abiarazi du, egunero ezkutuak eta nabaritzeko zailak diren indarkeria matxistaren ereduak aurre egiteko.

Gizartea osatzen duten *matxistak geruza asko ditu. Errotik ebaki dezagun. Inplikatu zaitez!*" lemaz hasi dugun kanpainaren esanahia.

Erakundeak, sozietate zibilaren agenteak eta hiritarrok sexismoak gure bizitzan duen eraginari buruz hausnartu behar dugu, haren kontra borrokatzeko.

Zenbat egoera eta portaera matxistak desenkusatzearen lekuko izan gara? Zenbatetan esan dute "arrunta" eta garrantziarik gabekoak zirela?

Portaera bidegabe eta apalgarri hauei amaiera eman behar zaie. Bizikidetasunaren eta giza eskubideen errespetuaren aurkakoak dira. Konpromisoa hartu behar dugu.

Gaur bidali nahi dudan mezua Arabako gizonei eta emakumeei zentzu horretan konpromiso hartzeko deia da. Bortizkeria matxistaren adierazpen guztiei aurre egiteko eta haien kontrako borroka hauek errotik desagertu ahal izateko. Familian, ingurune laboralean, heziketa-guneetan, hedabideetan, kirol eta kultura adierazpenetan, egitura politikoetan, antolaketa sozialetan, eta abar. Bizitzako eremu guztietan.

Emakumeen kontrako bortizkeria oraindik gizartean desberdintasunak daudelaren ondorioz nabariena da.

Gaurkoa bezalako jardunaldiek desberdintasun hori eta bere adierazpenik basatienak ikusgai bihurtzen laguntzen dute. Eta gai hori buruzko ezaugarrietan sakontzen eta hauek errotik desagerrarazteko tresnak aurkitzen laguntzen digute.

Horregatik, Arabako Foru-Diputazioaren izenean, alde zurretik zorriontzen zaituztet eta, batez ere, nire esker ona transmititzen dizuet, zuen Emakumeenganazko Bortizkeriaren kontrako eguneroko borrokagatik.

Eskerrik asko.

INAUGURAZIOA

BLANCA ESTRELLA RUIZ UNGO

Clara Campoamor Elkartearen Presiente

Gasteizen, 2017/11/09

Joan den urtean, Clara Campoamor Elkartearen izenean Ser irrati kartearen inpaktu sozialaren bikaintasun saria jaso nuen. Orduan, saria jaso nuen unean, saria ematean ondo egin zutela pentsatu nuen, izan ere, gaur egun genero-indarkeriak eragin sozial handia du komunikabideetan.

Baina benetako inpaktu soziala, beraien senarren genero-indarkeriako delituak salatu zituzten emakumeak ekarri zuen iraultza izan zen. Oraindik gogora datorkit 1970.urtean, Francoren garaian hain zuzen ere, emakume batekin bere senarraren tratu txarrak salatzeraz joaten nintzenean polizia-etxera. Hainbestekoa zen egoera horrek eragiten zuen inpaktu soziala, nire laguntzarekin ezin zuela salatu esaten ziotela, emakumeari salatzeraz lagundu behar ziona bere senarra zela. Eta orduan, senarrari deitu eta honek polizia-etxean aurkezten zen. Imagina dezakezue zer nolako eztabaida sortzen zen senarrarekin.

Aurreko guztia lehenago edo geroago nire atxiloketarekin bukatuko zenez, luze pentsatu ondoren, agintzen zuenarekin elkartzea erabaki nuen, momento horretan Francoren gobernukoa zena. Gobernatzailerak Telefonikako greba batzordean egiten nuen lanagatik ezagutzen ninduen. Horregatik genero-indarkeriako emakume biktimei buruz hitz egiten hasi nintzenean, jada nik genero-indarkeria deitzen nion nahiz eta etxeko indarkeria deitzen zen, Gobernadorea aho irekiaz geratu zen. Azkenean, oso burugogorra izan nintzenez, bere erantzuna hurrengoan izan zen: “Begira, ezin dut egin zuk nahi duzuna, legeak debekatzen du. Emakumeek ezin dituzte beraien senarrak salatu. Ados gaude horrekin? Hori legea da. Beste garai bat heltzen denean, legea aldatzen den arte itxaron beharko duzu. Baina, bai zuregatik bai Telefónica gauean negar eginez deitzen duten emakumeengatik hitzeman dezakeedana da, haiek babestuko ditudala”.

Eta, gauza bat esango dizuet; Bizkaiko Buruzagitza Nagusiko 5 polizia izendatu zituen txanda desberdinetan. Eta ez dut 1972.urtean biktimentzat prestatu zen babes bezalakorik inoiz ikusi ikusi. Gero, Gonzalezen gobernuan biktimentzako arretarako bulegoak sortu ziren. Gainera, garai horretan emakumeak polizian sartzen hasi ziren, polizian emakumerik ez zegoelako.

Aurrekoa kontatzen dizuet, atzera begiratzen dugunean, agian aurrerapen ugari eman direla dirudielako. Baina, babes arloan, gero eta gutxiago. Ildo horretik, atzo Alacanten emakume bat erail zuten. Emakume honek sufritzen ari zen indarkeria salatzeaz gain, bizpahiru babes-agindu zituen (gizonak urratu zituenak) eta babes-agindu hauen urratzeak ere salatu zituen. Gizona espetxean sartzen da eta atzo kalean jartzen dute. Inork ez dio emakume honi aurrekoari buruz inongo abisurik ematen, inork ez du babesten. Eta hil zuen, eta gainera, bere seme-alaben ikastetxearen patioan. Orduan, zer nolako babesa izan zuen? LOVGek babesa behartzen du, espetxeak biktimarekin behala kontaktuan jartzera behartuz: Kontuz ibili! Gaur eguerdiko 12etan irten da. Eta gero, Ertzaintzarekin ere kontaktuan jartzea beharrezkoa da, abisatuz: tratatu txarren emaile bat eguerdiko 12etan irtengo da, segurtasuna bermatzeko.

Alacanten, hau ez zen inoiz egin, ez zen ezer egin. Lege bat dugu feminista frantziar eta alemaniar askoren esanetan, Europako aurrerakoiena dena. Ni hizlari bezala egon nintzen Emakume Polizietako Nazioarteko Kongresuan. Zoragarria izan zen, estatu ugariren ordezkartzaz beteta, demokratikoak ez direnak barne, munduko herri guztietako emakume poliziak han zeuden. Guztiak bat zetozen legerik onena espainiarra zela, emakumeak gehiago babesten zituenena, alegia. Baina letran gehiago babesten duen arren, errealitatera joatea ere beharrezkoa da.

Horregatik, Arabako Foru Aldundiak amaitzen duenean, Alicanten hil duten emakumeengatik eta 2017.urtean zehar hil dituzten 46 emakumeengatik isiltasun minutu bat eskatuko dizuet.

Nire aurkezpena Concepcion Arenalek eta Clara Campoamorrek defendatu zuten ideologian oinarritzen diren hitz batzuekin amaituko dut; *zorte txarra gurea, garena eta duguna emakumeen, hau da, gure AHIZPEN eskuetan usten ez badugu.*

Eskerrik asko.

MODERATZAILEA: **ELENA SAGASETA TARRIO**

Clara Campoamor Elkarte

PRESENTACIÓN AURKEZPENA NORMA VÁZQUEZ GARCÍA

Gasteizen, 2017/11/09

Emakumeen kontrako bortizkeria arazo sozial larria dela begibistakoa da. Osasunaren Mundu Erakundeak (OMEk, 1998) emakumeen kontrako bortizkeria herri-osasuneko eta giza eskubideetako gaia dela aldarrikatzen du. “Munduan emakumearen kontrako bortizkeriak, ugalketa-adinean dauden emakumeen heriotzaren eta desgaitasunaren arrazoa dira, minbizia bezain larria dena eta bide-istripuak eta malaria batuta baino osasun-arazo gehiago eragiten dituenak”. Hala ere, tratu txarren inguruan zehar ikertzea bakarrik begi bistakoak diren zeinuak daudenean ez da nahikoa.

Emakumeen kontrako bortizkeria zuzeneko bortxatik zeharkako bideetaraino doazen faktoreetako konbinazioaren bitartez ematen da. Anna Jónasdóttirrek (1993) idatzitako “Maitasunaren botereak”, hurrengoa planteatzen du: sozializazio-prozesua eta patriarkatua bat datoz, azken hau ideiak eta bortizkeriari bide eman diezaioketen jarrerak bultzatzen dituzten balioak barneratuz, guztiak parte hartzen dugun sistemaren ideiarekin. Hori guztia

“generoaren ereduak” izendatu dugu, eta auzi honen inguruan lau ideia nabarmentzen dira:

- 1.Egiturazko fenomeno edo gertaera bat da, bere gain hartzen dituelako bai bortizkeria sexuala bai tratu txarrak, beste egoera askoren artean. Hauen oinarrietan genero-harremanak sistema patriarkalean ezarrita dauden moduan aurkitzen ditugu.
- 2.Emakume guztien kontrol-mekanismo bat da, izan ere “erasorik jasaten duen emakume bakarra dagoen bitartean, edozein emakume izan daiteke hura”.
- 3.*Etengabeko* jarrera bat irudikatzen du, hots, arruntzat hartzen diren jo-kaeretako muturra izango litzateke.
- 4.Horrek azaltzen duena hurrengoa da: borroka hasita dagoen arren eta hartutako neurriak dauden arren, jarrera bortitzekiko tolerantzia handia dago oraindik (Osborne, 2009).

Botere Judizialaren Batzorde Orokorraren datuen arabera, 2017.urtean Arabako Auzitegiek 935 izapide izan zituzten. Salaketak jarri dituzten kasuei garrantzia ematen zaien arren, egon badaude ez ditugun datuei eta salatzen ez diren kasuei buruz hitz egiten dituzten txostenek. Horregatik esaten da datu hauek izeberreko punta direla, salatzen dena baino tratu txar gehiago daudelako.

Hau da gure errealitatea, gure egunerokoan errepikatzen dena eta gure porrota bultzatzen duena hildako, jotako edo behartutako emakume bakoitzarekin, haurrarekin, neskarekin edota gaztearekin. Berdintasunaren sentipen faltsuak bizi garen mundu honetan desberdintasunak eragiten dituen sistema mantentzeko matxismoaren estrategia berria da.

Ilido horretik, gurekin dugu Norma Vázquez, psikologoa eta familiarren terapeuta, Sortzen aholkularitzako Zuzendaria, emakumeek pairatzen duten indarkerian eta hauen indartzean espezializatuta. Gaur Arabako Lurralde Historikoko Eskualdeetako emakumeen kontrako bortizkeriari buruz egin duen diagnostikoaren bitartez lortutako emaitzak aurkeztuko dizkigu.

ARABAKO LURRALDE HISTORIKOAN EGINDAKO GENERO INDARKE-
RIARI BURUZKO DIAGNOSTIKOAREN AURKEZPENA

NORMA VÁZQUEZ GARCÍA

Gasteizen, 2017/11/09

Duela bi urte baino pixkat gehiago, Arabako Foru Aldundiak Sortzen elkarteari Arabako Eskualdeetako bortizkeria matxistaren egoerari buruzko diagnostiko bat prestatzea eskatu zion. Errealitate hori zehaztasunez eza-gutzeko beharra zuen foru-politiketan aurrera egiteko. Aurkeztuko dizuedan txostena lortutako emaitzen laburpena da.

Bagenekien genero-indarkeria Eskualde guztietan zegoela, baita bortizkeria-era batzuk ere, baina lurralde bakoitzean aurkitu ahal ziren berezitasunak sakontzea interesgarria zen genero-indarkeriaren aurkako prebentzio-ko lekuko politikak sortzeko eta biktimentzat arreta hobea eskaini dezaketen tresnak lortzeko.

Diagnostikoa:

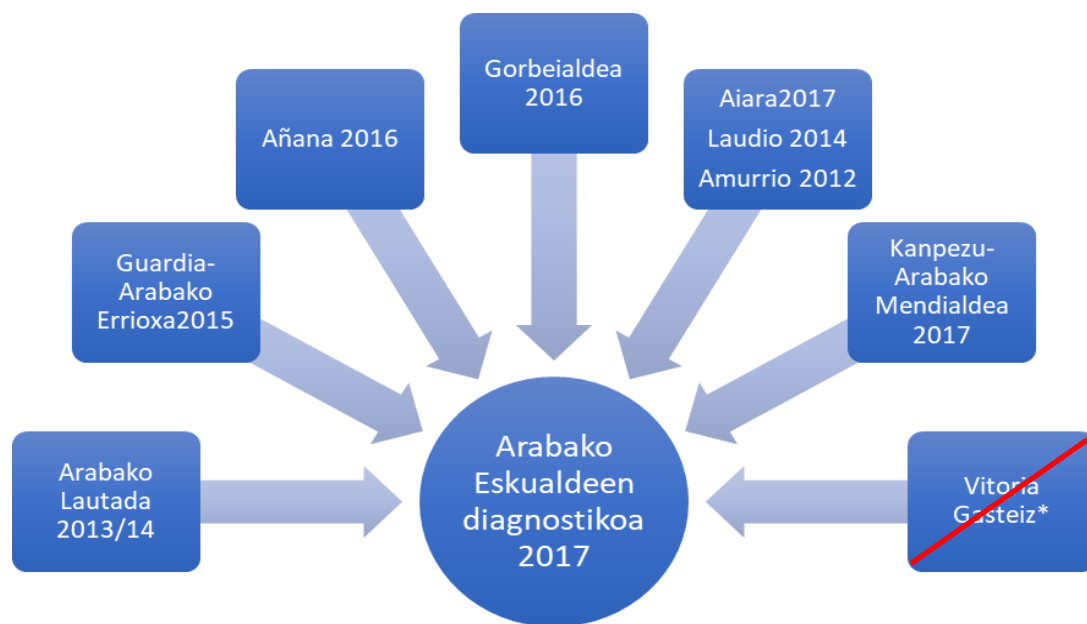
- Arabako emakumeetako eta gizonentzako Berdintasunerako III. eta IV. Foru-Planen barruan kokatzen da.

- “Emakumeen kontrako bortizkeria eta beste bortizkeria matxisten kontrako” Planaren hirugarren ardatzak, bortizkeriarik gabeko bizitza bermatzea du helburu.
- Horretarako, beharrezkoa da kudeaketa eraginkorra eta laguntza publikoak eskatzen duten biktimentzako baliabide libreak maximizatzea.

Diagnosticoko honen helburua baliabideen erabilera eta Eskualdeen egoera ezagutzea izan zen.

1. DIAGNOSTIKOAREN PRESTAKETA

Diagnosticoko orokorra landuta zeuden beste diagnosticokoetatik egin zen (Amurrio eta Laudio udal-mailan eta Lautadako eta Guardiako Eskualdetan) eta geroago, Gorbeialden, Añanan, Aiaran eta Kanpezun egindakoetatik.

*Ez da sartu. Gaurkotzeko prozesuan dago

Ikusten dugun bezala, Gasteizko diagnosticoko ez zen sartu gaurkotzeko prozesuan dagoelako. Beraz, hiri eta baserri eremuetan emakumeen kontrako bortizkeria nola lantzen den ebatzi gabeko zeregina da. Diagnosticokoaren

emaitzetako bat hiri eta baserri eremuen arteko interakzioa etengabekoa dela da. Horrenbestez, egoera hau bere osotasunean ulertzeko lurraldearen erabateko argazkia beharrezkoa da, hots, oraindik ebatzi gabeko lana da.

Egindako analisia 2012-2017 urteen artean egindako analisi konparatiboa da. Nahiz eta denbora gutxi dirudien, denboraldi motz horretan emakumeen kontrako bortizkeriarako arretako politika publikoetan asko garatu diren neurri desberdinak sortu dira; populazioaren hautemate soziala aldatzen ari da eta oso era azkarreko beste alderdi batzuk aldatzen ari dira. Hortaz, lehendabiziko diagnostikotik azken diagnostikora aldaketa nabarmenak ikusten ditugu emakumeen kontrako bortizkeria denaren hautematean.

2. BIZTANLERI DATUAK

Eskualdeen biztanleriaren konposizio geografikoa ezagutzea interesatzen zitzagun. Hurrengo koadroan ikusi dezakegun bezala, herriguneak txikiak dira eta ezaugarri honek bizi izateko eta emakumeen kontrako bortizkeria antzemateko moduan eragiten du.

Aztertutako herriak bizikidetasun hurbilekoak dira, jendearen arteko eza guera handiagoa era berean kontrol sozial handiagoa ekartzen du. Hots, eta horrela esan zuten elkarrizketatzea lortu genuen emakume batzuk, mundu guztia ezagutzen denean bere egoeraz hitz egitea oso zaila da.

Herri homogeenak dira. Migratutako populazio-ehunekoak aztertuz gero, jatorri-aniztasuna nekez dagoela ikusiko dugu eta populazio “desberdin” hori integratzea lortzeak ahalegin handiagoa dakar.

ESKUALDE BAKOITZEKO BIZTANLERIA, SEXUAREN ETA JATORRIAREN ARABERA BEREIZITA

ESKUALDEA	UDALERRIA	BIZTANLERIA GU-	BIZTANLERIA GUZTI-	MIGRATUTAKO BIZ-
11,8	5	45	34.475 %50,3 ♀ %49,7 ♂	1.545 % 4,4 %50,1 ♀ %49,9 ♂
Arabako Lautada	8	60	12.831 %48,2 ♀ %51,8 ♂	1.114 %8,6 %46,5 ♀ %53,5 ♂
Guardia-Arabako Errioxa	15	23	11.182 %51,2 ♀ %48,8 ♂	269 % 2,4 %43 ♀ %57 ♂
Gorbeialdea	6	70	9.679 %46 ♀ %54 ♂	441 % 4,5 %42,8 ♀ %57,2 ♂
Añana	10	109	8.846 %46 ♀ %54 ♂	554 %6,2 %49 ♀ %51 ♂
Kanpezu-Arabako Mendialdea	6	47	2.982 %44 ♀ %56 ♂	120 % 4,2 %57 ♀ %43 ♂

Aipatutako diagnostikoak egiten genituen bitartean, Arabako Foru Aldundiak, zehazki Gazteria eta Berdintasun areak, bortizkeriaren aurkako prebentzioko programa bat bultzatu zuen ikastetxeetan "Hitz-kolpearen

indarrez” izendatutako antzezlan hain zuzen ere. Antzezlan honen protagonista Rarita izeneko neska bat da, portaera orokorraren arauak apurtzen dituen neska. Ikastetxe desberdinetako ikasleei galdetzen genien ea zer uste zuten Raritak zituen arazoei buruz. Haien erantzunik ohikoenak neska desberdina eta arraroa zela ziren. Komunitate hain txikietan halako portae-
ra “arraroak” hauek integratzeko ahalegin handiagoa dakarte.

Gainera bakartutako herriguneak direnez, nahiz eta distantzia geografikoa oso handia ez izan, gidatzen ez duten edo garraiobiderik ez duten emakumeentzat, Gasteizen dauden zerbitzuak eta baliabideak erabili nahi izateak higikortasun-arazoak ekartzen ditu. Elkarrizketatutako zenbait emakume zioten bezala: zer egin dezakegu internet ez dugunean edo telefono linea heltzen ez denean?

Beste zerbitzu batzuen datuak lortzea ez da inoiz erraza izan, datu hauen bilketa oso eskasa da eta oraindik ez dago bateratuta... hau da, oraindik ezin ditugu datu hauek gurutzatu biktimak diren emakumeak egiten dituzten ibilbideak zehazteko. Eta aurrekoa jakitea beharrezkoa da aginteei jakin dezaten zeintzuk diren bortizkeria egoera batetik irtetzeko indartu behar diren baliabideak eta zerbitzuak.

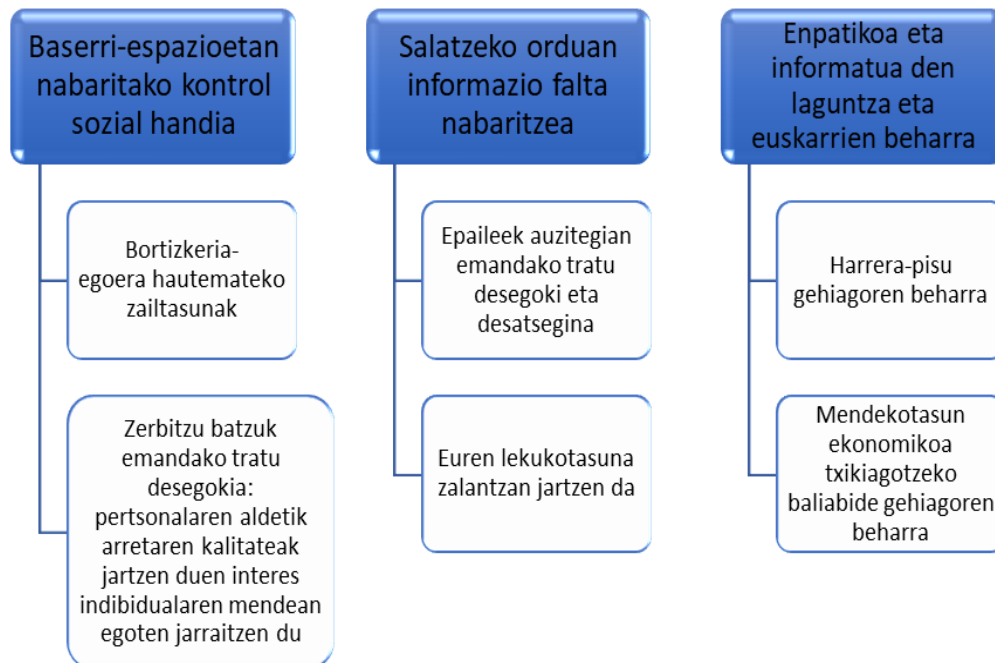
3. BIKTIMEN AHOTSAK

Diagnostiko honetarako, Laudioko, Amurrioko, Arabako Lautadako eta Añanako bortizkeriatik irteteko zailtasunak dituzten emakumeen lekukotasunak berreskuratu ditugu. Baina lekukotasunak lortzeko prozesuan, hauek lortzea oso zaila zela konturatu ginen ia emakume guztiek konfidentzialtasuna gorde nahi zutelako eta, kasu askotan, salaketa egiterakoan beraien erreferentziako biztanleria utzi behar izaten zutelako, Gasteizera mugituz eta hoiekin kontaktua galduz. Ikusiko dugunez, ez da batere erraza 40 pertsonako herri batean bortizkeria egoera bat salatzea, herrigune txikietan dagoen kontrol soziala emakumeak bere etxetik alde egitera eta Gasteizera mugitzera dakarrelako, hiriak sortzen duen anonimatuan ezkutatatu ahal izateko.

Orduan, zaila izan zen emakume hauen ahotsak berreskuratzea. Gainera, askok atzerritarako zirenez gero, ez zeukaten berezko sare sozialik,

bere bikoteoiharekin eraiki zutena besterik ez. Nahiz eta auzokideen eta lagunen laguntza eta maitasuna jasotzen zuten, familiaohia hain hurbil izateak ez zen bizitzeko eta errekupeazio prozesurako egoerarik onena.

EMAKUME BIKTIMEK AITORTUTAKO ARAZOAK

Aurreko taulak emakume biktimek hautemandako arazoak biltzen ditu: baserri-espazioetako kontrol soziala eta bizi duten egoera arrunta ez dela aitortzeko zailtasunak eta bizi duten bortizkeria hautemateko zailtasunak. Aitortutako zailtasunen artean, emakumeek salaketa jartzeko aurkitzen zuten zailtasuna seinalatzen zuten. Askotan, salaketa bat jartzeak beraien lekukotasuna zalantzan ipintzea zekarren, eta gehienetan, ez zuten justizian haien ahotsa entzuteko espaziorik aurkitzen. Aurkitzen zuten espazioan datuak, datak, gertaerak... eskatzen zizkieten eta tratu txar psikologikoko gertaerak askotan ezin dira datatu, hitzetan jartzea ez da batere erraza. Salaketa, nahiz eta indakeriatik irteteko lehenengo pausua izan, emakumeek ez zuten esperientzia ontzat jotzen.

Bai zerbitzu espezializatuen bai biztanleriaren laguntza eta akonpainamendu enpatiko eta informatu baten beharra azpimarratzen zuten. Jendeak seinalatzen zieten: "hor doa biktima", eta hori jada estigma da. Eta askotan, ez ziren bizi zuten tratu txarrei buruz hitz egiteko gai, izan ere,

erantzun bezala jasotzen zuten lehenengo esaldia hurrengoa zelako: Eta zergatik ez zenuen lehenago esan? Lehenago ez bazuen esan ezin izan zuelako izan zen, eta askotan hura esateak gaitzespenak jasotzea zekarren.

Illo horretatik, bost auzi hauek ezberdindu behar direla konturatu ginen: bizi izandako bortizkeria, bortizkeria egoera batean bizi zarela hautematea, laguntza-eskaera, zerbitzu publiku bati laguntza-eskaera egitea eta salaketa. Pausu bakoitza desberdina da, baina bata bestearekin nahasten dira dimentsio konplexu bat sortuz eta bakoitza hautematea oso garrantzitsua da arreta egokia eskaintzeko.

Prozesu honetan diagnostikatu ahal izan duguna, elkarriketatutako biztanleriaren artean (pertsonal tekniko eta politikoa) hurrengoa da: genero-indarkeriaren hautemate handiagoa dagoela emakumeen kontrako beste bortizkeria mota batzuk baino. Halaber, laguntza-eskaera salaketan zentratu da, bortizkeriaren irteerako lehen pausoa delako eta beste esku-hartze askok ere salaketara bideratzen dutelako haien lana. Informazio ona eta argia edukitzeak duen garrantzia hauteman genuen, ez soilik emakumeentzat baizik eta baita profesionalentzat. Izan ere, emakumeek aitortzen dituzten bortizkeriako bizipen desberdinei nola aurka egin askotan ez da erraza profesionalentzat.

Adibidez, 2016.urtean Eusko Jaurlaritzaren arreta telefonikoaren zerbitzura egindako deiak 25 izan ziren Kanpezu-Arabako Mendialdean, salbuespenezko gertaera dena, batez ere Arabako beste eskualdeekin alderatuz. Emakume askorentzat arreta telefonikoko zerbitzua ez da soilik informazio baliabide bat, arreta-baliabide bat da. Hots, deitzen dutenean ez dute bakarrik informazioa eskatzen baizik eta, askotan, dei horren bitartez segimendu bat egiten da.

ARRETA TELEFONIKOAREN ZERBITZURA EGINDAKO DEIAK

ESKUALDEA	2015	2016
AIARA	58	25
AÑANA	4 urtetan zehar, 4 dei	
GORBEIALDEA	2	Lehenengo seihi-lekoan, deirik ez
ARABAKO LAUTADA	-	-
GUARDIA-ARABAKO ERRIOXA	-	-
KANPEZU-ARABAKO MENDIALDEA	6	Azaroa arte, 25

Nahiz eta hori arreta telefonikoko zerbitzuaren funtzioa ez izan, behin eta berriz gizarte-zerbitzuetara edo beste baliabide presentzial batera hurbiltzea kostatzen ari zaiolako deitzen duen emakumerik badago, arreta hori eta eskatzen ari den segimendua ematen dizkiote. Esperientzia horrek, komunitate hauetan kontrol sozial handiagoak ekartzen dituen zailtasunen aurrean, halako anonimatua ematen duen zerbitzu telefonikoa gainera Arabako Eskualdeetara bultzatzeko beharra azpimarratzen du.

Bestalde, Ertzaintzaren salaketen datuek eta gizarte-zerbitzuetako arretak hiru ibilbide desberdin markatzen dituzte laguntza-eskaerari dagokionez. Hiru ibilbide horietako lehenengoa zuzenki Ertzaintzarengana salaketa bat jartzera doazen emakume haiena da; bigarrena gizarte-zerbitzuetara soilik doazen haiena; eta hirugarrena salaketa jartzen duten eta gainera gizarte-zerbitzuen ardurapean dauden emakume haiena da.

Herrigune txikietan bizitzeak, biztanleria txikia dutenak, salaketa prozesuan arazoak ekartzen ditu. Egoera honetan indarkeria sufritu duen emakume batek salaketa jartzeko gai izatea politika publikoen hobekuntzen helburua izan beharko litzateke; bortizkeriarako irteera salaketan aurkitzeko haiek seguruago sentitu behar dute eta. Segurtasuna, beraien baldintzak kontuan hartuz bermatu behar da, emakume bat zioen bezala: "Bortxa edo telefonoa eskaintzen badidate, niri linea telefonikoa ez bazait iristen, nahiz eta Ertzaintza bizkor etor daitekeen, 10 minutu izan daitezke; baina egoera honetan 10 minutu "bizitzaren eta heriotzaren arteko desberdintasuna" izan daiteke".

Hurrengo taulak Ertzaintzak jasotako salaketen kopurua aurkezten du, eta era berean, babes aginduen segimendurako aurkitzen dituen zailtasunak. Komunitate txikietako emakumeentzat Ertzaintzak babesteak haien anonimatua galtzea dakar eta haientzat, haien bizitza komunitatean normaltasunez jarraitzeko oso garrantzitsua da estigma hori saihestea.

Herrigune txikietan, Ertzaintzak hauteman dituen zailtasunen artean segurtasun arazoak azpimarratzen dira, izan ere, 500 metroko babes-aginduak jartzea ezinezkoa da. Baita bidaiatzeko zailtasunak ere, esaterako familia elkar-guneetara joateko, bai erasotzailea bai biktima den emakumea garraiobide publiko berdina erabiltzen baitute (nahiz eta gizona babes-agindua eduki).

ERTZAINZAN JARRITAKO SALAKETAK

* Urte horretako ekainera arte jasotako datuak

** Urte horretako irailera arte jasotako datuak

	AIARA		ARABAKO LAUTADA		GUARDIA-ARABAKO ERRIOKA		GOR-BEIALDEA		AÑANA		KANPEZU-ARABAKO MENDIALDEA	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
INDARKE- RIA MOTA		*										**
Bikotekidea/ bikotekideo- hia gauzatu- tako indar- keria	45	30	10	9	9	9	5	5	11	13	1	1
Etxeko	25	7	6	9	4	9	2	1	4	4	-	-
Sexu	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Guztira	72	37	18	20	13	18	7	6	15	17	1	1

ERTZAINZAK ANTZEMANDAKO ARAZOAK

ERTZAINTZAK ANTZEMANDAKO ARAZOAK

Bestalde, ikus dezakegunez Gizarte Ongizaterako Foru Erakundeak dituen zerbitzu espezializatuen artean, eskaririk handiena duena arreta psikologikoako zerbitzuak dira. Zergatik? Bada izan daiteke emakumeek eta pertsonal teknikoak euskarri hori euren egoeratik irteteko ibilbidea diseinatzeko indartzen lagun diezaiekeelako. Akonpainamendua eta sozioheziketa-esku-hartzea gutxiago erabiltzen dira; pisuak oraindik gutxiago erabiltzen dira eta arreta sozio-juridikoko zerbitzuaren erabilpena oso txikia da. Eta emakumeek salaketa jarritzen duten kasuetan, baliabide hau aurrez informatzeko ez badarabilte, seguraski bere itzaropenei erantzuten ez dien epaiketa prozesua aurkituko dute.

Informazio sozio-juridikoko garrantzia zabaltzea eta errazagoa egitea, adibidez Eskualdeetatik era ibiltarian utziz, da Diputaziori eta Arabako Eskualdeei egiten diegun gomendioa.

Oinarrizko Gizarte-Zerbitzuen pertsonal teknikoak, arretaren lehen lerroa dena, aitortutako zailtasunak asko dira: bai antolaketa zailtasunak bai emakumeekin esku-hartzeko zailtasunak (Gizarte-Langileek euste-irudia izan behar dute emakumea bere sufrimenduak kontatu baino zerbait gehiago egiteko prest egon arte). Entzute hau oso garrantzitsua da, baina denbora asko darama. Horregatik Gizarte-Langileek hurrengoa aitortzen zuten: *“ez ditugu kasu asko, kontua da kasu bat dugunean, arreta intentsiboa behar duela. Oso intentsiboa, akonpainamendu asko behar dituelako eta, horrek, zure egunerokoaren lana apur bat nahasten du”*.

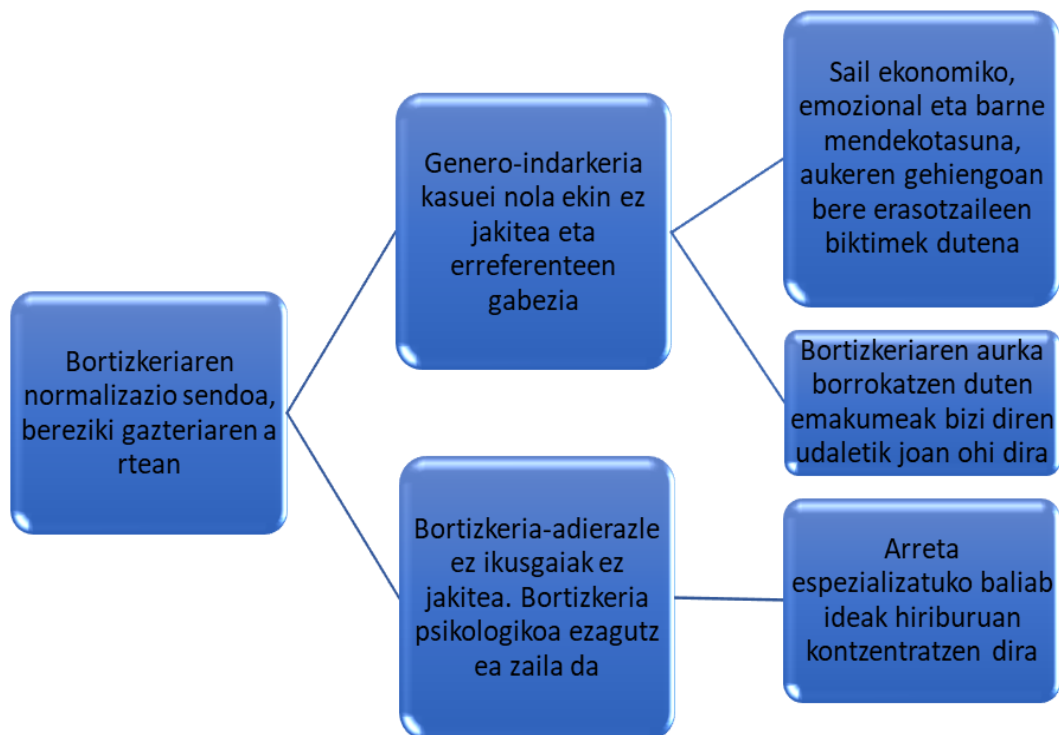
Diagnosticoko honen ondorio orokorra baserri-eremuan dagoen bortizkeria matxistaren normalizazio gradua altua dela da, eta bortizkeriaren ezagutza bortizkeria fisikoan soilik erdiratzen dela. Horrenbestez, bortizkeria fisikoa dagoenean, halako bezala izenda daiteke baina fisikoa ez den bortizkeria istorioa ere badago, bai emakumeak bai seme-alabak bizitzen dutena.

GIZARTE ZERBITZUAK ANTZEMANDAKO ARAZOAK

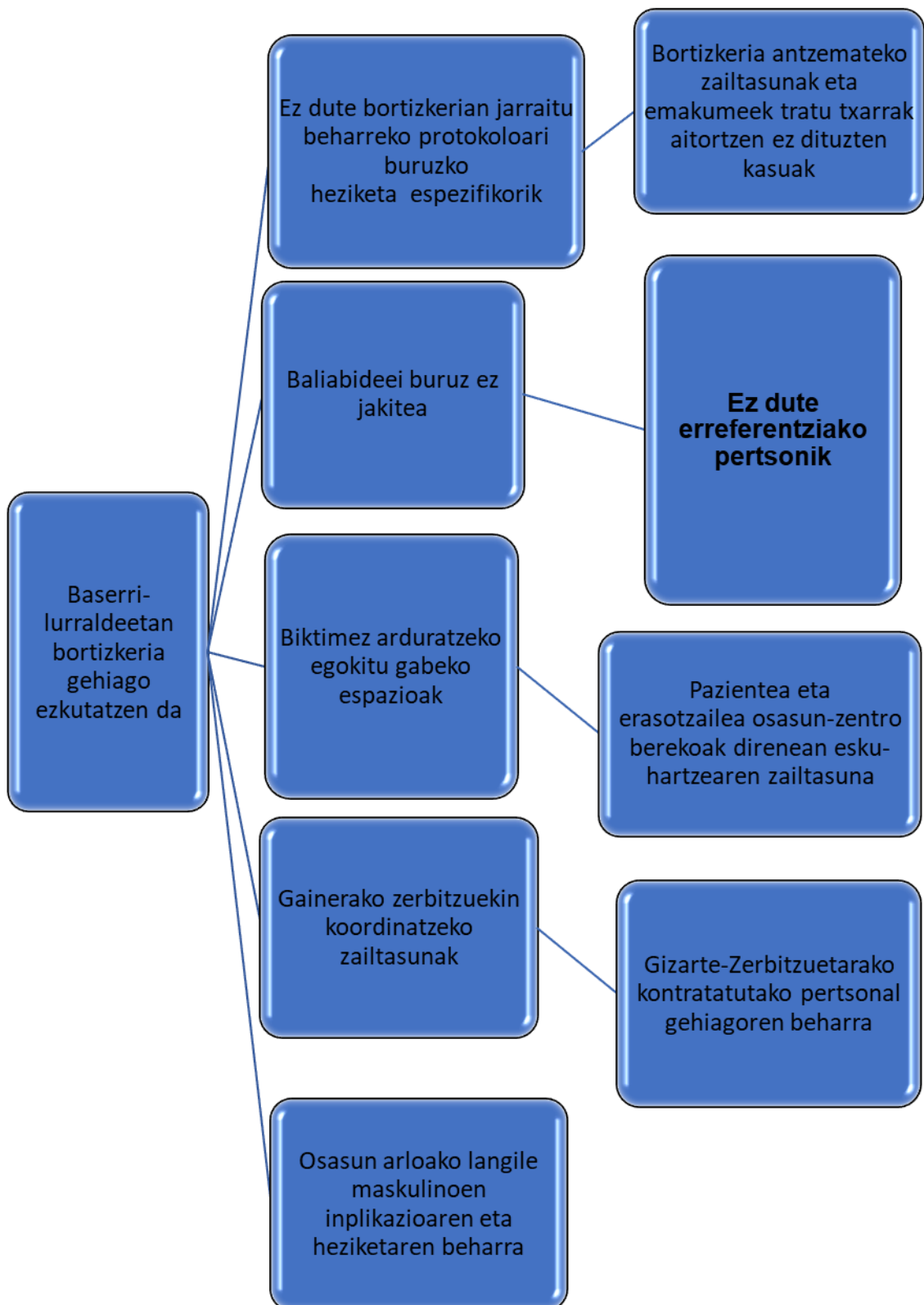
Diagnosticatu hauek guztietan pertsonal politikoa elkarriketatu genuen. Pertsonal politikoa hauteman zituen arazoak bai testuinguruan bai gazteriaren bortizkeria matxistaren normalizazioan nabarmentzen ziren. Bortizkeriaren kasuei nola ekin ez jakitea aitortzen zuten ere eta, zinegotziak eta komunitate hauek oso persona hurbilak dira eta batzuetan, nahi gabe emakumeen erreferentziako pertsonak bihurtzen dira: Kasu hauek "egokitasunez nola laguntzearen, nola esku-hartzearen, nola egitearen ideia txiki bat izan behar dugu".

POLITIKARIEK ANTZEMANDAKO ARAZOAK

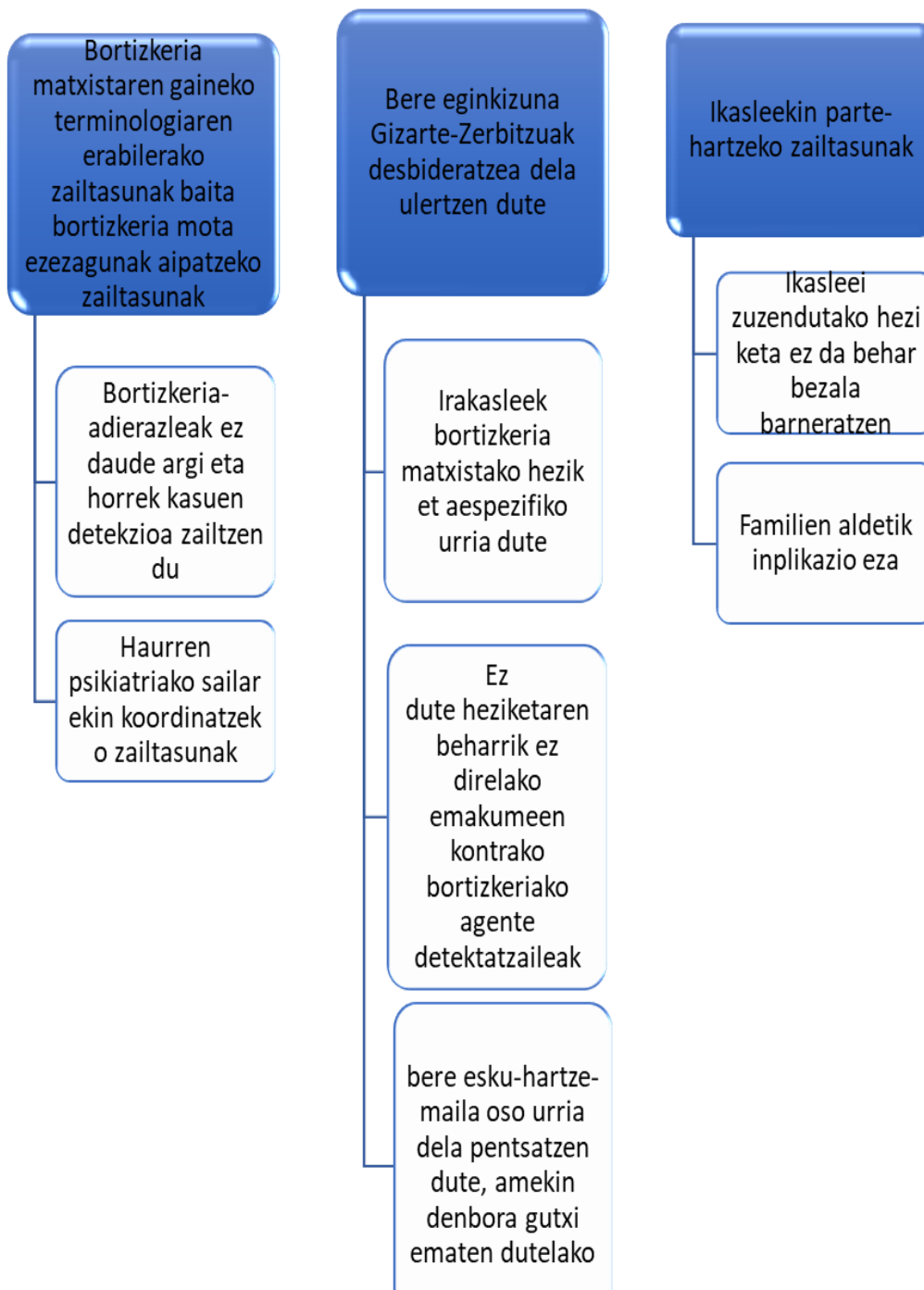

Antzeko arazoak aurkitzen ditugu osasun-zerbitzuetan eta prebentzio-lanean erreferente zentralak diren heziketa-zentroetako pertsonal teknikoarengan. Osasun-zerbitzuetan beraien eginkizuna argi eta garbi ikusten duten bitartean, Heziketa-zentroetan ordea, haien papera zeregin honetan ez dute beti argi ikusten. Horrenbestez, bi eremu hauetan lan egitea beharrezkoa da bortizkeriako emakumeen irteera prozesuan laguntza-sare honen parte direla sentitzeazteko.

OSASUN SAILEKO LANGILEEK ANTZEMANDAKO ARAZOAK

HEZKUNTZA SAILEKO LANGILEEK ANTZEMANDAKO ARAZ

Elkarte-ehunari dagokionez, hau ez da homogenea, Gorbeialden edo Aiaran adibidez, Añanan baino elkarte gehiago daude eta elkarte hauek bortizkeria matxistaren kontra borrokatzeko subjektu garrantzitsuak dira. Elkarte guztiek ez dituzte berdintasun arloan jarduerak burutzen, eta kasu batzuetan, nahiz eta genero-indarkeria larritzen duen gaia izan, baina ez dirudi arduratzeko auzia denik. Arabako zenbait Eskualdeetan dauden elkarte feministak heziketa eta laguntza eskatzen dute emakumeak bortizkeria irteera ibilbideetan laguntzeko.

Diagnostikoak egiteko denboraldian gauza asko pasatu dira eta Foru-Diputazioak hainbat programa eta ekimen abiarazi ditu, esaterako Eskualde guztietan dauden Berdintasun Teknikak, Laia Eskolaren bultzakada (ahalduntzeko eskola ibiltaria) eta Berdin Bidean (udal txikiei laguntzeko baliabidea). Lan hauek guztiek bortizkeria matxistaren hautematean eta bere prebentzioan eta emakumeen arretan parte hartzen duten aktore desberdinek pentsatzen duten alternatibetan eragiten du. Nabarmenki ere eragiten dute bortizkeria honen normalizazioa eztabaidatzean. Konturatu gara lehen diagnostikotik azkenera desberdintasun garrantzitsuak daudela eta hori programa hauei guztiei jarraitutasuna emateko elementua da, izan ere, datozen urteetan zehar emaitzak ikusten hasiko gara. Baina garrantzitsuena Arabako baserri-eremuan gertatzen den adierazitako egoeraren hobekuntza da.

MODERATZAILEA JULIA HERNÁNDEZ VALLÉS

Arartekoko laguntzailea

AURKEZPENA TERESA SAN SEGUNDO MANUEL

Gasteizen, 2017/11/09

Egunon denoi. Teresa aurkezten hasi baino lehen, bi erreferentzia labur egitea gustatuko litzaidake. Lehenengoari buruz hitz egiteko, hau leku ezin aproposagoa dela dirudit: “ni ere” (ingelesez “MeToo” deritzona), Europatik bota den kanpainaren lema jarraitzea da. Tamalez, ia emakume guztiek noizbait jasan dute jazarpen motaren bat haien eremu pribatuetan, heziketan, lanean, eta abar. Zoritxarrez, “ni ere” lema eta bere esanahia erreibindikatzeko jarraitu behar ditugu. Nik ere sufritu dut jazarpenaren gehiegizko erabileretako mota bat nire bizitzan zehar emakumea izateagatik, eta horregatik kanpaina honen logotipoa jarri dut mahai honetan.

Nire bigarren gogoeta denborarekin eta urteekin lotura handia du. Alejandroren kanta dioen bezala da, bihotza zatituta dut. Alde batetik, Clara Campoamorren jendearekin berriro elkartzea baimentzen didalako (Gipuzkoan Clara Campoamoren ordezkaria nintzen) eta Foterekin berriro elkartzea edo Blanca edo I barra aurkitzea, poztasun-arrazoia da beti. Baina esan dudanez,

bihotza zatituta dut, neure burua berriro ikusten dudalako duela 20 edo 30 urte mintzatzen nintzen gai berberaz hitz egiten.

Aurrekoa duela 30 urte egin zen manifestazio ekartzen dit gogora: “gu erditzen badugu, gu erabakitzen dugu”. Nahiz eta indar, ahalegin eta diru asko darabilgun auzi honetan, ez dirudi aurrerapen handirik egin dugunik. Are gehiago, une korapilatsuan murgiltzen ari garela dirudi eta datu batzuen arabera, atzerantz goazela dirudi. Atzo berriro emakume baten hilketak gertatu zen, eta oraindik zain egon behar gara genero-indarkeriako biktima bat dela egiazta dezaten. Egunero, aurrekoa bezalako berriekin gosaltzen dugu: eta gehien tristatzen nauena une korapilatsuan aurkitzen garela kontzienteak izan arren, maila instituzionalera indar asko eskaintzen ditugu Kataluniako arazoaz hitz egitean, baina ahazten ditugu pertsonen egunerokoak, emakumeen egunerokoak eta genero-indarkeriaren biktimak diren umeak.

Tamalez, gai honi buruz hitz egitea beharrezkoa izaten jarraitzen du, genero-indarkeria bihurtu den izurri handia erauzten dugun arte. Zalantzarik gabe beharrezkoa da, baina zalantzarik gabe ere tristea da argudiatzen jarraitu behar izatea eta duela 30 urte eztabaidatzen genuen bezala egiten jarraitu behar izatea. Nahiz eta Blanca Estrella entzun ahal izateko aukera ez dudan izan, imajina dezaket ia modu berdinez eta gai berdinari buruz berriro hitz egiten jarraitu behar izan duela denboran zehar.

Teresa San Segundo aurkeztuko dizuet. Atzo, Teresa, *curriculum* bat pasatu zidaten, eta ez da handizkatzeagatik baina, hau *curriculum* harrigarria da.

Teresa: Ez, hiru lerroko orria eman nien.

Julia: Egia da, Teresak lan asko egin du, batez ere genero-indarkeriaren arloan. Ni harrituta gelditu nintzen: zer gertatzen da bat-batean zuzenbide zibilean lan egitetik errealitate honekin lan egitera aldatzen duzunean? Errealitateak astintzen zaituela eta zerbait egitearen beharra sentitzen duzula. Bere *curriculumera* bueltatuz, gaur egun ikasgai desberdinak irakasten ditu Zuzenbide Fakultatean eta baita Erantzukizun zibileko, eskuineko kontsumokoko eta zuzenbide zibileko klaseak ematen ditu Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatean. Aurrekoa azpimarratu beharra dago, hots,

emakumeak ez garelako soilik letretakoak baizik eta, zientzietakoak ere bagara, nahiz eta batzuetan emakumezkoen irudi hori ematen den. Horrez gain, familia-zuzenbideko unibertsitateko masterrean eta filosofiako masterrean irakasle da, giza eskubideetan zehazki genero, ezgaitasun eta genero-indarkeria ikasgaiak.

Esan dudak bezala, ikastaro asko zuzentzen ditu. Badago bat komunikabideetan agertzen diren emakume kalteak buruzkoa dena eta hori ikusteko aukera izan nuenean oso interesgarria iruditzen zitzaidan. Tratu txarren eta genero-indarkeriaren gaineko ikastaroak, ez-bortizkerian oinarritutako heziketa eta genero-indarkeriaren biktimak diren umeentzako arretari buruzko ikastaroa Eusko Jaurlaritzaren familiaren eremuan zuzentzen ditu ere.

Horrez gain, hainbat sari jaso ditu, esaterako: 2011.urtean ezgaitasunen bat zuten emakumeen onerako akzio onerako saria jaso zuen; genero-indarkeriari buruzko ikastaroak eta masterrak Europako “praktika ona” bezala aukeratu dute. Nahiz eta bere merituei buruz hitz egiten jarraitu ahal dugun, Teresari mikrofona lagatzea interesgarriagoa dela uste dut, izan ere, gauza oso interesgarriari buruz mintzatuko da, esaterako agian hain positiboa ez den Genero Indarkeriaren Estatu Itunari buruz, ezta Blanca Estrella?

Besterik gabe, ongi etorri, hau zure etxea da. Hemen duzu egokia deritzozunari buruz hitz egiteko tarteak, gure adimenak irekitzeaz gain, ziur nago eztabaida sortuko duzula.

“GENERO-BORTIZKERIAREN KONTRAKO ESTATU-ITUNA. EMA-
KUMEEI, NESKEI, UMEEI ETA GAZTEEEI ARRETA ETA BABESA BER-
MATZEKO FORMULA BAT”

TERESA SAN SEGUNDO MANUEL

Gasteizen, 2017/11/09

AURKIBIDEA¹

1. SARRERA: EMAKUMEEN KONTRAKO BORTIZKERIA
2. GENERO-INDARKERIA ESTATUAREN KONTUA DA
3. GENERO-INDARKERIAREN KONTRAKO ESTATU ITUNA
 - 3.1 GENERO-INDARKERIA-KONTZEPTUAREN HANDITZEA
 - 3.2 BIKTIMA IZATEAREN BALDINTZA
 - 3.3 SENTSIBILIZAZIOA ETA PREBENTZIOA
 - 3.3.1 HEZIKETA ETA HEZKUNTZA
 - 3.3.2 KANPAINAK
 - 3.3.3 HEDABIDEAK
 - 3.3.4. KIROLA
 - 3.3.5 LANA
 - 3.4 ERANTZUN INSTITUZIONALAREN HOBEEKUNTZA
 - 3.4.1 LANA
 - 3.4.2 SEGURTASUNA
 - 3.4.3 LEGERIA ETA JUSTIZIA
 - 3.4.4 OSASUNA
 - 3.4.5 ADINGABEAK
 - 3.4.6 HORNIDURA EKONOMIKOA
- SEGIMENDU ESTADISTIKOA

¹ Genero-indarkeriaren kontrako Estatu-Itunaren neurriari buruzko kopurua parentesi artean sartzen da.

1.- SARRERA: EMAKUMEEN KONTRAKO BORTIZKERIA

Emakumeen kontrako bortizkeriak gure kontzientzia jotzen du egunero. Emakumeen hilketa bakoitzak gure gizartea gaixo dagoela adierazten digu. Emakumeen kontrako bortizkeria berdintasun erreala lortzeko erresistentziaren aurka, bere borrokaren aurka, erantzun gisa sortzen da. Egitura sozialaren parte da eta pertsona asko duintasunik gabe bizi izatera kondenatzen ditu.

Arazoa ez da soilik emakumeak hiltzen dituzten gizonak egotea, baizik eta hau egitea baimentzen duen gizarte batean bizitzea, gertaera hauek maiz gertatzea jasaten duena. Genero-indarkeriaren haztegi hori gure substratu kulturean dago, emakumeen kontrako bortizkeria toleratze sozialean eta zigorgabetasunean, hain zuzen ere. Zigorgabetasun hori bi ikuspegi ditu:

Zigorgabetasun soziala: gizartea lotan dago eta egoera hauek jasaten ditu edo ez du uste larriak direnik.

Estatuaren zigorgabetasuna. Arazo honi aurre egiteko legeak egoteaz gain, hauen errespetua beharrezkoa da. Sistemak funtziona dezan, koordinazio handiagoa egon dadin, eskaintzen dugun babesa integrala izan dadin... beharrezkoa da. Zer gertatzen da sistemak huts egiten duenean? Horri buruz ez da eztabaidatzen. Emakume bat hiltzen duten bakoitzean, bere bikoteek hil dituztelako zendutako emakumeen estatistika makabroa ematen diguten bakoitzean, ondoren, esaten digute haietako zenbatek ez zuten salaketarik jarri bere erasotzailearen kontra. Zer esan nahi digute? Biktimak salaketa jarri izan balute Estatuak babestuko zituela eta bizirik jarraituko zutela. Mezu honek heriotzaren errua transmititzen dio biktimari.

Horrez gain, azpimarratzekoa da, gainera, salaketa jarri zuten emakumeek, Justizian konfiantza eduki zutenenek, laguntza eskatu zuten emakumeek, sistemaren porrota irudikatzen dutena berdinak dira. Hori saihestu behar da, hori lotsaren zifra da, ikas dezagun, hura kanporatzen saiatzeko. Gainera, zifra horretan formalki salatzen dituzten emakume haiek ordezkaturik daude soilik, beste era bateko laguntza eskatu zutenak eta lortu ez zutenak zifra horretatik kanpo geratzen dira.

Zein da emakumeen kontrako bortizkeriak duen garrantzia?

Hilketa matxista ematen den bakoitzean botere publikoen aldetik zigorra dago, baina benetan garrantzirik ematen zaio? Zintzotasunez hitz egiten badugu, nire erantzuna ezezkoa da. 2016ko ekainean, arazo hau CISeko barometroan Espainian zeuden arazo nagusietan lortutako puntuazioa izan zen, bigarren arazoan 0.2a lortu zuen eta hirugarrenean 0.6a, guztira populazioaren 0.9a arduratuz. *Eta zein da zuri gehien arduratzen zaituen arazoa?* Galderari erantzunez lortutako emaitzak hurrengoak dira: lehen arazoan 0.0era jaisten da, bigarren eta hirugarren arazoak 0.1 bakoitzak, 0.2 guztira.

Ez da bizi-gaia gizartearentzat, nahiz eta hildako emakumeen eta hildako umeen kopurua handia izan.

Programa politikoetan genero-indarkeria Estatuaren kontu bezala azaltzen den arren, hari garrantzia handiagoa ematea beharrezkoa da, batez ere urtero emakume eta adingabe kopuru garrantzitsua hiltzen direlako eta bere seme-alaben ondoan sufrimenduz betetako bizitza eramaten dutelako.

Emakumeen hilketak eguneroko gauza arrunt bezala onartzen duen gizartean bizi gara. Genero-indarkeria ez die eragiten soilik emakumeei. Eragiten die, bere umeei, bere inguruneari, bere familiako emakumeei. Eragiten die erasotzaileei eta bere familiei. Komunitate guztiari eragiten dio eta komunikabideetara zuzendutako politika publikoen, osasunaren, justiziaren eta Segurtasun-Indarren bidez, gizarte guztiarekin, talde psikosozialekin, gizarte-zerbitzuekin, etorkin-taldeekin, ezgaitasunak duten emakumeekin lan egin behar da. Lan hau burutzeko profesionalak hezi behar dira.

Gizarteak matxismoa eta sexismoa atzean utzi nahi al ditu?

Emakumeek hura aldaketa positibotzat hartzeko joera dute, bilakaera balitz bezala ikusten dute. Sarritan, gizonek, bere rol tradizionala aldatzera bultzatze honek botere-galera dela sentitzen dute. Aldaketa hau gizonentzat sortzen dituen irabaziengatik azaldu ordez, gainditu behar dugun egoera bat delako azaldu behar da: zuzentasuneko arrazoiengatik, etikako eta ekidade

arrazoiengatik, justizia arrazoi zorrotzengatik eta izaki guztien Giza Eskubideen errespetuagatik².

Sarritan auzi hau ukatu edo garrantzia kendu nahi zaio. Bi epaile asturiarren esanetan: “matxismoa ez da feminismoak asmatutako entelekia... *zoritxarrez, bere adierazpenik muturrekoena da, bortizkeria matxista ez da eldarniozko alegia... Errealitate lotsakorra da, ohikoegia... bada errealitate kriminal espezifiko eta bortizkeriako beste mota batzuk.* Horrek ez du esan nahi gainerako bortizkeriarik ez dagoenik edo arinagoak direnik, baizik eta egile hauen arabera, gainerako bortizkerien jatorria desberdina da³...

Orban soziala da eta horrek ardurarik ez dugula sentiarazten digu. Baina gizartea guztiok eratzen dugu: bai gizonak bai emakumeak, eta guztiei eragiten die.

Funtsezkoa da berdintasunaren alde apustu sendoa egitea eta harremanetan bortizkeria arbuizatzea.

Bortizkeria fisiko basatiak arbuiatze sozial sendoa dute (hilkeka, giza hilketak edo lesio larriak) baina, aldi berean, bortizkeriaren gainerako adierazpenetarako tolerantzia handia dago. Bikotearen aldetik ematen den kontrola eta menderatzea ez dira identifikatzen halako bezala eta hor genero-indarkeriako gertakaria aurkitzen da. Hau bikote gazteetan bereziki larria da zeinetan erlazio asko ez dira adiskidetasunera, ulermenara eta onarpenara zabaltzen, beste pertsonarekiko errespetua, lankidetzakolaborazioko askatasun eremuan. Bakoitza den bezala onartu behar da, bestea aldatu nahi izan gabe. Bestea lagunduz hazkunde pertsonala lortzeko eta bere potentzial guztia zabaltzeko ahal izateko. Bikote bezala batera hazi behar da, baina bakoitzak bere espazioa izan behar du, espazio pertsonala eta bortxaezina izan behar dena. Bikote harreman ugari botere-egituraren oinarritzen dira, bakoitzaren autonomia ukatuz. Horregatik hiltzen dituzte, haiek bere loturak askatu nahi izateagatik, bere bizitzako aho-uhalak eraman nahi izateagatik.

² Marcela Lagarderen terminologia erabiliz.

³ Julio MARTÍNEZ ZAHONERO eta Carlos MARTÍNEZ DE MARIGORTA. “A vueltas con la ley de violencia de género” La Nueva España, 2010/03/24

Erlazioa mendekotasunean oinarritzen denean, bestearen galera ez da onartzen.

Egin beharreko lehengo gauza, arazoaz jabetzea da. Horregatik heziketa oso garrantzitsua da gure begirada handitzeko eta zabaltzeko, espiritu kritikoagoa edukitzeko.

Bortizkeria borondatezko ekintza da, ikasitako jarrera eta jokaera, kontrolatzeko eta menderatzeko erabiltzen dena, norbait menderatzeko eta beste pertsonaren eskubideak urratzeko erabiltzen dena. Gizonak ez dira bortizkerian oinarritzen den hezkuntza bat jasotzearen errudunak baina bai hura egitearen edo praktikan jartzearen arduradunak.

2.- INDARKERIA ESTATUAREN KONTUA DA

Genero-indarkeria Estatuaren kontua da eta bizi-garrantzizko materia izan behar du gure herrian, bere printzipio gidarien eta bere helburuen artean egon behar du. Egoera tamalgarri hau Giza Eskubideei eragiten dien kontuen artean nahasi behar da.

Bizitza duinerako eskubidea Konstituzioko 15. artikuluan jasota dago: *Guztiek bizitza eta osotasun fisiko nahiz moralerako eskubidea dute, eta ezin da inoiz torturarik egin, ez eta zigor edo tratu jasanezin edo apalesgarriak ere.*

Alderdi politiko guztiek genero-indarkeriaren kontrako Lege integrala onartu zuten aho batez eta gai honi eragiten dioten legegile aldaketekin gauza berdina egin behar da.

Genero-indarkeriaren kontrako Lege ona dugu baina egia da hobetu daitekeela. Oso eztabaidatuta izan da, nahiz eta beste legeekin hau ez den gertatzen. Genero-indarkeriaren kontrako Lege Integrala zalantzan jarri dute, genero-indarkeriarekin ez bukatzeagatik kritikak eta inkonstituzionaltasunaren 129 kontu jaso ditu. Eraginkortasun hori ez zaio beste legeei eskatzen. Inork ez dio lapurretekin edota bortxaketekin ez bukatzeagatik Kode Penalari objektu egiten. Legea tresna handia da bortizkeria matxistaren kontra borroka egiteko baina ez da makila magiko bat hura erauzteko.

Legeen hertsapenarekin ezin da bortizkeria ezabatu, indarkeria mantentzen duten zioen gainean lan egin behar da hauek ulertzeko. Lege penalek sozialki onargarritzat hartzen ez diren jokaerak zigortzen dituzte, disuasio-metodo bezala eragina dute, baina bortizkeria erlazioetan onartzen den haztegi hori dagoenez bere eraginkortasuna txikiagoa da. Arauen arrakasta ematen da hauek boluntarioki betetzen direnean, hots, barneratuta daudenean.

Emakumeen eta bere seme-alaben kontrako bortizkeria Estatuaren kontua den arren, era pertsonalean elkartzen gaituen kontua da.

Genero-indarkeria Estatuaren kontua da bai eragiten dien persona kopurua handia delako baita Giza Eskubideak urratzen dituelako: duintasuna, segurtasun fisikoa eta morala, askatasuna, segurtasuna eta bizitzarako eskubidea. Estatuak aurre egin behar dio kontu honi eta Konstituzioko 15. artikuluaaren aplikazioa bermatu: “Guztiek bizitza eta osotasun fisiko nahiz moralerako eskubidea dute, eta ezin da inoiz torturarik egin, ez eta zigor edo tratu jasanezin edo apalesgarrikerik ere”.

Estatuaren kontua izateak hurrengo osagaiak behar ditu: indar politiko eta sozial guztien arteko itun irmoa eta sendoa egotea, martxan jartzen duten erakunde batzuk egotea eta nahasi egiten den gizartea osatzea. Tratu apalgarriei, irainei, emakumeen hilketei erantzun behar diegu. Emakumeen eta bere umeen errespetua eskatu behar da. Honek, erakundeen arteko koordinazio handia eskatzen du.

Estatu-Ituna lantzerakoan legebiltzar-taldeek eta adituen artean hirurogeita sei proposamen egon ziren. Bai Kongresuan bai Senatuan, berrogeita hamar proposamen baino gehiago aurkeztu nituen hamasei jarduera-alor desberdinetan.

2017ko irailaren 27an Parlamentuko Epaitegiek Estatu Ituna onartu zuten 278 botorekin eta 65 abstentziorekin, Elkarrekin Podemosen taldearenak. 2017ko abenduaren 27an Autonomia Erkidego guztiek berretsi zuten.

Genero-indarkeria bezalako gai batean ahobatezkotasunik ez egotea pena da. Kongresuak blokean jokatu beharko zukeen eta gero legearen betetzea eskatu

Abenduaren 28ko 1/2004 lege organikoa, genero indarkeriaren aurka oso-osoko babesak emateko neurriak buruzkoa, aho batez onartu zen.

Azken urteetan zehar eremu legegile desberdinetan protokolo ugari onartuz joan dira orban honi aurre egiteko: nazioartekoan, autonomikoan eta udalekoan. Era askotako erakundeek parte hartu dute bortizkeria-mota honi aurre egiteko.

Gizarteak orban honi buruz kontzientzia hartu izana aurrerapen garrantzitsua da. Hala ere, biztanleriaren gehiengoak genero-indarkeria zertan datza dakiela uste duen arren, ezaguera oso gainazalekoa da. Sakontze lan bat egin behar dugu.

Ahalegin garrantzitsuak egin dira baina pentsamoldeak aldatzea ez da erraza, gogogabezia asko eta erresistentzia asko egoteaz gain, ezaguera eza ere badago.

Badugu bide honetatik hartutako neurriak hobetzen jarraitu beharra, akatzetatik ikasiz eta biktimentzako babes sistemak eduki ahal dituen arrakalei aurre eginez.

Gehiago eta azkartasun handiagoarekin aurrera egin nahi dugu. Horregatik ez da gutxietsi behar Itunak genero-indarkeriaren kontrako borrokari eman diezaiokeen bulkada.

3. ITUNA

Itunean genero-indarkeriaren kontrako borrokan aurrera egiteko praktikara eramane behar diren neurri garrantzitsuak (berrehun eta hamahiru) hartu dira.

Onartutako neurrietako batzuk aipatuko ditugu.

3.1 GENERO-INDARKERIA-KONTZEPTUAREN HANDITZEA

Gure esperientziaren arabera, Lege Integralak genero-indarkeria kontzeptua erabiltzerakoan “bikotearen kontrako bortizkeria” egiten dio erreferentzia, genero-indarkeria kontzeptua mugatuz. Bere edukia (84. neurria) Istanbulgo hitzarmenak jasotzen duen bezala, emakumeen kontrako bortizkeria era guztiak sartuz handitu behar zen: *generoan oinarritutako bortizkeria-ekintza*

guztia, natura fisiko, sexual, psikologiko edo ekonomikoko kalteak edo sufri-menduak dakartenak, modu neurrigabeen eragiten dieten edozein bortizkeria nahiz aipaturiko ekintzen burutzean emandako mehatxuak, hertsapenak edo bizitza publiko zein pribatuan askatasunaren kentze arbitrarioak.

Bortxaketa; mutilazio genital femeninoa, behartutako ezkontza, sexu-jazarpena eta genero-arrazoiengatik jazarpena, behartutako abortua eta behartutako esterilizazioa ere emakumeen kontrako bortizkeria erak desberdinak dira (86.neurria).

3.2 BIKTIMA IZATEAREN BALDINTZA

Biktima-kontzeptua handitu da eta biktima-baldintzaren onarpena ez dago salaketa jartzearen mendean (62).

Genero-indarkeriako biktima hilkorren seme-alabei tratamendu berezia ematen zaie, asistentzia handiagoa ematen zaie, babes psikologiko eta psikopedagogikoa (134A) eta zuztasun pentsioak (140) ematen zaizkie ere. Hildako emakumeen ameei biktima kontzeptua eman zaie.

Iruzkina: Genero-indarkeriaren biktimen taldean bortizkeria matxista honen ondorioz hil direnak ere sartu beharko lirateke, emakumeez eta haien seme-alabez aparte. Erasotzaile batek bere bikotea eta bikotearen familiakideren bat hiltzen badu, ez du inolako zentzurik genero-indarkeriako biktima ez izatea.

Gainera, biktima-kontzeptua handitu behar izango litzateke eta biktima bezala ezagutu, ez soilik seme-alabei baita seniderik hurbilenei ere, eta laguntza psikologiko eta soziala eskaini.

Gainera, genero-indarkeriaren ondorio bezala umezurtz biktimez arduratzen direnentzat etxebizitza kontuetan laguntzak begiestea beharrezkoa da.

3.3 SENTSIBILIZAZIOA ETA PREBENTZIOA

Itunak funtsezko ardatz bezala sentibilizazioa eta prebentzioa eta erantzun instituzionalaren hobekuntza ditu.

SENTSIBILIZAZIOA ETA PREBENTZIOA

Sentsibilizazioari eta prebentzioari dagokienez, politika publikoek matxismoari aurre egiteko hartu behar dituzten lehen neurriak, desberdintasuna eta jokaera bortitzak produzitzen duten kalteari buruz gizartea kontzientziaztera zuzenduta egon behar dute. Horrez gain, arazoaren tamainaren gainean kontzientzia-hartzea eta hauek emakumeen eta bere seme-alaben bizitzan dituzten ondorioetan laguntzea beharrezkoa da.

Umeek eta gazteek emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna funtsezko balioa bezala barneratzea beharrezkoa da bizikidetasun positiboa lortzeko. Berdintasunaren sustapena eta sexu-arrazoiagatiko diskriminazioaren kontrako borroka emakumeen kontra ekartzen duten portaerei aurre egiteko erarik onena da.

Entretanimendu-edukiak genero-indarkeriako haztegi direnez gero, ezin dira sexismoaren erreprodukzio eredueta oinarritu.

Sentsibilizazioa eta prebentzioa ondoren jasotzen diren alor desberdinetan oinarritzen dira:

3.3.1 HEZKUNTZA

Heziketa genero-indarkeria behin betiko mozteko era da. Horretarako, irakasleak gai honetan hezi behar dira eta irakasgaien edukiak berrikustea beharrezkoa da.

1/2004 legearen 4.artikuluaren arabera, Espainiako heziketa-sistema bere etapa guztietan funtsezko eskubideen errespetuan, askatasunean eta gizonen eta emakumeen arteko berdintasunean oinarritu behar da. Halaber, Estatu-Itunaren lantzea proposatzen zuen artikulua hau (2) eraginkor egingo zuten neurriak artikulatzeko.

Ikasgeletan bortizkeria mota guztiak saihestu behar ditugu. Itunean hurrengo jarduerak jasotzen dira:

Berdintasunezko balioak indartzea (3), genero-indarkeriaren, matxismoaren eta jokaera bortitzen (4) prebentzioan lan egitea, bortizkeria sexualaren

prebentziorako jarduera hezigarriak egitea, espezifikoki umeekin eta gizon nerabeekin (5) lan egitea eta neurri hauek guztiak bete daitezen gainbegiratzeari (6 eta 7).

Irakaskuntzaren ikasgai-zerrendetan sartu beharreko gaiak hurrengoak dira: berdintasuna, genero-indarkeriaren (9) kontrako borroka eta gatazkak konpontzeko (12) erabaki baketsua. Kontu hauek guztiak Magisteritzako, Nahitaezko Bigarren Hezkuntzako, Batxilergoko, irakaskuntzarako prestatzen dituzten unibertsitate-titulu ofizialetako, Lanbide-Heziketako eta Hizkuntzetako (12) eta irakasleen prestakuntzako (13 eta 14) masterretako irakaskuntzan sartu behar dira.

Feminismoaren jatorriari, garapenari eta mugimenduari buruzko lorpenak (10) Historiako liburuetan sartzeko beharra dago.

Espainiako Unibertsitateen Errektore Konferentziari (CRUE) genero-indarkeriaren aurkako prebentziorako programak eskatu behar zaizkio (16). Horrez gain, bortizkeria matxisten aurka eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren sustapenaren kontuetan ibilbide hezigarria ezarri beharko lirateke, ANECAk zein Hezkuntza, Kultura eta Kirol (17) ministerioak homologatutakoa.

3/2007 Lege Organikoa betetzea emakumeentzako eta gizonentzako berdintasun eraginkorrerako legea bermatzea da, batez ere zuzendaritza-organoen konposizioan eta heziketa-eremuan (18).

Praktika onetako biltegi bat ezartzea (19), heziketa-eremuan detekzio goiztiarreko protokolo bat lantzea eta indartzea (20) eta Eskola gune bakoitzeko Heziketa-Proiektuan genero-indarkeriaren aurkako prebentzioan espezifikokoak diren edukiak sartzeari, eta Eskola-Batzordeak bere segimendua (21) egin dezaten beharrezkoa da.

3.3.2 KANPAINAK

Kanpainei dagokienez, Itunak hurrengo lerroei zuzenduta joan behar da:

- Gizarte guztira

Mezu positiboak, baturatzaileak eta une bakoitzeko beharretara egokituta dauden prebentzio eta sentsibilizazio kanpainak zabaltzea gizarte guztiaren laguntzarekin. Hauek emakume sendo eta ausarten adibideak, biktimen (23) klixera jo gabe, aurkeztu behar dituzte.

- Biktimei

Arrisku egoera identifikatzeko eta jarduera jarraibideak eskaintzea. (24)

- Talde desberdinetara
- Gazteei, informazio-teknologiak erabiliz (25).
- Anei eta gurasoei, bere seme-alabak genero-indarkeriaren biktimak edo erasotzaileak izan daitezkeen (26) antzematen laguntzen dieten tresnak.
- Baserri-eremuan bizi diren emakumeei (30)
- Ezgaitasunen bat duten emakumeei

Publizitate-kanpainak prestatzerakoan eta materialak lantzerakoan, oso garrantzitsua da kontuan hartzea aniztasun funtzionalaren eredu desberdinak eta aipaturiko baldintzak gaineko genero-indarkerian duen eragin berezia (28).

Kanpainen barruan hurrengoak parte-hartu behar dute:

- Kontsulta medikoak, osasun-zentroak eta farmaziak genero-indarkeriaren gaineko plataforma Informatzaile bezala, karteekin, liburuxkekin, eta abar (27).
- Tokiko-Erakundeak parte hartzea: Materialak lantzerakoan, kanpainak eta protokoloak egiterakoan puntu seguruak ezarriz eta espazio publikoetan bortizkeria sexualaren gaineko informazioa emanez (29).
- Segurtasun Indarrek "puntu beltzak" deitukoetan, segurtasuna sustatzea: aparkalekuak, kale txikiak edo igarobideak.

Ondo dago, epe motzera, hirien puntu arriskutsuenetan segurtasuna bermatzea baina egin behar dena bere existentzia eragozte da.

Sektore kalteberak

Ituneko Sentsibilizazioari eta prebentzioari eskainitako atalean, sektore kalteberei buruzko epigrafean soilik errefuxiatuei buruz aritzen da, emakumeen eta adingabeen kontrako bortizkeria matxistaren prebentziorako espezifikoa diren neurriak har daitezzen (batez ere errefuxiatuen esparruetan daudenentzat). Ezgaitasunen bat duten emakumeak eta neskak atal honetan sartu beharko lirateke.

3.3.3.- HEDABIDEAK

Nahiko neurri bideratzen zaizkie komunikabideei, 17 hain zuzen ere, eta aurrekoa oso positiboa da hauek duten eragina kontuan hartuta.

Interneteko edukiak

Interneteko edukien eta sare sozialetako eduki sexisten zainketa handiagoaren beharra dago (33). Honetarako, Estatuko Segurtasun Indarrek, telekomunikazioetako eta eduki digitaleko hornitzaileetako empresa nagusiekin batera, emakumeen kontrako bortizkeria bultzatzen duten webetan agertzen diren erreferentzia kaltegarriak ezabatzeko sistemaren bat hitzartzea garrantzitsua da (37).

Kode identifikatzaileak eta kalitate-zigiluak Hezkuntza, Kultura eta Kirola Ministerioak erabakita sortutako “genero-berdintasunaren sustapenerako gomendatutako” ikus-entzunezko produktuetako karatuletan kode identifikatzaileak leku nabaria izan dezala erregulazio berria ezartzea beharrezkoa da (34).

Kalitate-zigiluak emakumeen kontrako bortizkeria bultza dezaketen eduki digitalak dituzten webguneetan ez erortzea bermatu behar da (39).

Diru-laguntzak eta finantzaketa publikoa

Berdintasunaren ikuspegia sustatzen duten lanek diru-laguntza eta finantzaketa publikoa lortzeko (34, 35) puntuazio espezifikoa izango dute (48).

Emakumeak zifretan

Emakumeen presentzia industria zinematografikoan islatzeko, “Emakumeak zifretan” Emakumearen Institutuko argitalpenetan sartuko da (36).

Zigor-sententzien dibulgazioa

Genero-indarkeriaren kasuetako zigor-sententziak zabaltzeko helburuarekin, komunikabideak estutasun egoeran jartzea beharrezkoa da, zigorgabetasun egileen irudia erauzteko (38).

Emakumeen eskubideen babesa

Emakumeen eskubideen babesa eta estereotipo sexisten kontrako borroka diskriminazioaren, gorrotoa bultzatzearen kontrako borrokaren eta adingabeen babesaren borrokaren maila berdinean sartzea⁴ beharrezkoa da(40).

Profesionalak hezi behar dira(42, 50), gidoilari elkarteekin batera (41), emakumeen kontrako bortizkeriari buruzko hitzarmenetan jarrera aldaketa sustatzeko.

3.3.4 KIROLA

Ez dituzte emakumeak kontuan hartzen kirol arloan. Soldata-ezberdintasuna oso handia da eta komunikabideen aldetik jasotzen duten tratamenduak desegokiak dira.

Itunak genero-indarkeriaren apologia kiroletan ematen diren gertaeretan baitmentzen duten kirol klubetako zigor administratiboak handitzea proposatzen du (51).

3.3.5 LANA

Kanpainak (52) eta genero-indarkeriari (53) buruzko erantzukizun sozial korporatiboko politikak bultzatzea.

⁴ 2010/13/EBa Batzarburuaren berrikustearen etorkizuneko transposizioaren esparruan, araudiaren eta administratibo zehaztuko koordinazioari, Estatu Kideen ikus-entzunezko komunikazioko zerbitzuak emandako buruzko legezko antolamenduari eta nazio-ordenamendu juridikoari buruzkoa.

3.4 ERANTZUN INSTITUZIONALAREN HOBEKUNTZA

Irizpide orokorrek ezartzen duten neurri asko daude, esaterako parte hartzen duten zerbitzu desberdinen koordinazio handiagoari buruz aritzen direnek (66).

Hurrengo neurriak nabarmentzen dira:

Akonpainamenduak eta erabakiak hartzen laguntzen duen sistema bat ezartzea. Honekin, emakumearen babesgabetasuna saihestea eta gizarte-laguntza integralerako eskubidea bermatzea lortu nahi da, bai banantze-prozesuan salaketa jarritz bai epaikera prozesuan lagunduz (64)⁵.

Biktimek indarberritze psikologikoaren beharra dute bere autoestimua igotzeko eta tratu txarren emaelearekin harremana apurtzeko ahalmena lortzeko (67).

Laguntza sozialaren, heziketaren eta formakuntzaren hobekuntzaren beharra. Baita diru-laguntzak sortzeko beharra edota babestutako pisuetara, etxebizitza publikoetara sartzeko lehentasuna (67) bermatzea.

Segurtasun-plana eta arriskuen balioespena hobetzea beharrezkoa da: mehatxuen alertak zein biktimak erasotzailearen ustezko damuak jasotzen ari izan ahal dituen zirikatze guztiak (67).

Behartutako ezkontzen kontrako planak lantzea beharrezkoa da (68).

3.4.1 LANA

Neurri orokorrak alde batera utzita, bi azpimarratuko ditut:

Posiblea den genero-indarkeria kasuetan telela sustatu, bereziki Administrazio Publikoen eremuan (76).

Enpresetan genero-arrazoiengatiko jazarpenaren zein sexu-jazarpenaren kontrako protokoloetako ezarpena laneko arriskuen aurkako prebentzioko araudiari ekinez (77).

3.4.2 SEGURTASUNA

Giza baliabide gehiagoz dohatzea eta lankidetzak handiagoa sustatzea. (78).

⁵ 1/2004 Lege Organikoaren 19.artikulua onartua

Genero-Indarkeriaren kasuetako Segimendu Integraleko Sistemaren (VioGen Sistemaren) koordinazioan aurreratu behar da (79). Biktimen datuak eduki dezaketen polizia edota Estatuko Segurtasun Indarrei, pertsonalki genero-indarkeria (81) kasuetako egile bezala direnean datu-base haietan sistemarako sarbidea galaraziko zaie.

Erantzun instituzionalaren hobekuntza neurrien 2. atalaren barruan oso deigarria gertatzen da sektore kalteberak (2.5) jasotzerakoan soilik etorkinetako eta emakume ijitoko taldeei buruz hitz egitea, emakumeen eta ezgaitasunen bat duten nesken taldeak ahaztuz.

3.4.3. LEGERIA ETA JUSTIZIA

Atal honi Legeria eta Justizia deitu beharko genioke, nahiz eta soilik Justizia aipatzen den.

Adingabeen kontrako delitu sexual kontuetan aldaketa legegile egokiak egin behar dira Istanbulgo Hitzarmenaren aplikazio zuzena egin ahal izateko (85).

1/2004 Lege Organikoaren 20.5 artikuluan atal berria sartzea proposatzen ari da: *“Genero-indarkeria-biktimaren abokatuak bere ordezkaritza prozesala eramango du, “prozeduraren akusazio partikular bezala, hark jardueren atzeraelikadura zehaztu ahal izan gabe,” edonoiz hasieratik “agertu ahal izanez”, prokuradore-izendapenari ekin arte”* (gaurko legeriarekin biktimaren abokatuak ez du legezko gaitasunik bere ordezkaritza prozesala onartzeko) (87).

Genero-indarkeriako delituetan aitormen-aringarriak kenduko dira, bai gertaeren zirkunstantziek bere egiletasuna eranstea baimentzen dutenean baita kaltearen konponketa kasuetan ere (88).

3.4.4. OSASUNA

Osasun-sistema genero-indarkeriaren kontrako borrokan nahasiko balitz salto erraldoia emango genuke. Ez dihardut larrialdiak, ginekologia, traumatologia eta psikiatria espezialitateei buruz soilik. Lehen mailako arretak eta pediatriak bortizkeriaren kasuen hautematean enfasi handiagoa jarriko balute eta beste organismo batzuetara deribatuko balituzte detektatutako kasuak, aurrerapen

erraldoia suposatuko luke. Medikuarien egongela leku pribilegiatua da bortizkeria kasuak hautemateko.

Hauek antzemateko heziketa berezia izan behar da. Bestela, bortizkeriako biktimek eta adingabeek dituzten gaitzak bortizkeria egoeratik kanpo geratuko dira.

Itunaren arabera, genero-indarkeriaren detekzio goiztiarra hobetu behar da osasun-zentroetan osasun-profesionalak jasotzen duten heziketa espezializatu handiago baten bidez (54 eta 55).

3.4.5. ADINGABEAK

Laster har daitezten neurri asko eta adingabeak babesten dituzten al-daketa legegile egokiak egin daitezten espero dugu. Hauen artean: genero-indarkeria-adierazgarriak daudenean partekatutako zaintzea ez ematea (kode zibilak bere 92.7. artikuluan jasotzen duena) (143), bisita-erregimenak etentzea adingabeek bortizkeria adierazpenik bizi edo sufritu dituzten kasuetan (144), aita espetxean genero-indarkeriagatik kondenatuta dagoen kasuetan bisitak debekatzea (145), aita tratu txarren emalea denean adingabeen epailearen esplorazioaren bitartez egindako grabazioetan sartzea debekatzea (146), genero-indarkeria edo erabilera sexuala dela eta, umeek edo adingabeek laguntza psikologikoa jasotzeko aitaren baimena beharrezkoa ez izatea epai irmoa dagoen edo uneko kausa penala dagoen kasuetan (147). Bortizkeriako biktima hilkorreko seme-alaba gazteentzako laguntza indartzea (148). Adingabeen arretarako eragile juridikoen heziketa espezifiko hobetzea (149).

HORNIDURA EKONOMIKOA

Datozen 5 urteetan zehar, 1000 milioi euroko gehikuntza dakar (207), tokiko-erakundeek, Autonomia Erkidegoek eta Estatuaren aurrekontu orokorraren artean bakoitzari doakiona.

3.4.7 SEGIMENDU ESTADISTIKOA

Hitzarmenaren arauei jarraituz datu estadistikoak jasotzen dira, bere kausak eta ondorioak ikasteko, datuen difusiorako, ikerketak egiteko, bere eragina eta bere hautemate soziala ebaluatzeko eta neurriak bere errotik kentzerako (166).

Segimendu estatistikoak genero-indarkeria sufritu duten emakumeen seme-alabengan duen eragina begiesten du, hildakoen erregistro bat eramanez, baita ere genero-indarkeriaren ondorioz umezurtz gelditu diren umeen erregistro bat eramanez (167).

Genero-indarkeriaren biktimak izan diren umeen kopurua ezagutzea baimentzen duten adierazleak sortzea eta bultzatzea beharrezkoa da (168).

“Adin-tarteak” eta “aniztasun funtzionala” beste adierazle batzuen artean sartzea proposatzen du (169).

Estatistika ofizialek irizpide berei jarraituz bateratu beharko lirateke eta erasoaren ondorio diren ezgaitasunak ere sartu beharko lirateke.

Gobernuaren Ordezkaritza bortizkeria sexualaren (171) tipologiari buruzko eta “metaketa Efektuari” buruzko ikerketak egin dezaten proposatzen du, baita, denboraldi motzean ematen diren hilketen metaketak (Ondoz ondoko bi eta lau egun bitartean ematen direnak) (172).

Gobernuaren Ordezkaritzaren Makrogaldeketa baremo berriak eta bortizkeria sexualeko mota guztien gaineko adierazleak sartu behar dira, “kale-jazarpena” deiturikoari arreta berezia eskainiz (187).

Iruzkina: funtsezkoa da arazoaren handitasuna ezagutzeko adingabeek sufritu dituzten gehiegikeria sexualak kontuan izatea, arazo honen biktimen zenbakia ezagutu eta argitaratu ahal izateko. Ez da berez biltzen, baina adierazle berrietako bortizkeria sexualeko mota guztiei buruz aritzerakoan sar liteke. Arazoaren tamaina ezagutu nahi badugu adindunekin egin liteke, bere haurtzaroan edo nerabezaroan abusu sexualik sufritu duten galdetuz. Eran-tzunak adin tarteez zatitu behar izango lirateke. Honek gizarteak ezkutatu duen arazo larriaren hurbileko ideia emango liguke.

Adingabeek sufritu duten gehegizko erabilera sexualari buruz asko hitz egiten da. Europako bost umetik bat, gehegizko erabilera sexualak sufritzen ditu. Gehienetan zapaltzailea bere ingurune hurbileneko pertsona bat da. Pederastiaz hitz egiten da erasotzailea familiarrekin zerikusirik ez duenean. Zergatik ez da intzestuari edo familia barruko abusu sexuali buruz hitz egiten? Nesken eta umeen kasu asko daude bere aitagatik abusatuta izan direnak eta isilunean, beldurrean, lotsan, etsipenean sartuta daude. Hitz egin ez dezaten mehatxuak jasotzen dituzte.

Heziketa espezifikoa behar da profesionalentzat, antzematen eta umei sinesgarritasun handiagoa ematen ikasteko. Baita heziketa-eremuaren, lehen mailako arretako eremuaren eta justizia eremuaren inplikazio sozial handiagoa behar da.

Ghegizko erabilera sexuali edo ume tratu txarrei buruzko aditu batek aditutxostena egin behar du auzitegian, eta umea berriro ez biktimizatzeke grabatu egingo du.

Ikerketa zabala eta zehatza duen heziketa egon behar da tratu txar-adierazgarrien edo gehegizko erabileren gainean.

DNA ez dagoenean gehegizko erabilera sexualak antzemateko proba bezala lekukotasunaren egitasuna hartuko da.

Umeak babestea lehentasunezko helburua da, umeen eta gurasoen erlazioaren gainetik.

Amak bere seme-alaba babesten saiatzen direnean zaintze-aldaketari ez ekitea.

Familiako kideen artean oso ohikoak diren abusuei buruzko kontzientziazio handiagoa.

Funtsezkoa da arazoaren handitasuna ezagutzeko adingabeek sufritzen duten gehegizko erabilera sexuala estatistiketan ekitea. Kopurua argitaratzeko makroaldeketak bat burutzea beharrezkoa da. Datuak ezagutzea adingabe askok jasaten duten astakeria hau moztu ahal izateko lehenengo pausoa da. Zuen eskuetan dago ume hauei laguntzea, isiltasunean ahazturik ez gelditzeko.

Adingabeek pairatzen dituzten gehiegizko erabilera sexualen handitasuna jakin behar dugu, batez ere, familia barruan ematen diren kasuetan. Jakitea deserosoa da, jokatzera behartzen gaituelako. Gure gelditasunak umeak bere zapaltzaileen esku uzten ditu.

Teresa San Segundo Manuel

MODERATZAILEA **ZURIÑE ELORDI ROMERO**

Emakundeko idazkari nagusia

AURKEZPENA RAÚL LIZANA ZAMUDIO

Gasteizen, 2017/11/09

Eguerdion:

Emakunderen izenean eskerrik asko Clara Campoamori eta Arabako Foru Aldundiari jardunaldi hau antolatzeagatik eta baita gu gonbidatzeagatik.

Emakumeen kontrako indarkeriaren gaiak arlo asko ukitzen ditu, gai oso zabala da, eta beharrezkoa da ikuspegi ezberdinetatik jorratzea, gaurko jardunaldian egiten ari zareten bezalaxe.

Lehenik eta behin, Clara Campoamor erakundeari eskerrak eman nahi dizkiot jardunaldi honetara Emakunde gonbidatzeagatik aurkezpene hau egiteko. Emakundek bortizkeriaren ezabapenerako politiken koordinazioan lan egiteko konpromisoa onartzen dugula azpimarratu nahiko nuke, oso kontzienteak garela egiturazko eta multidimentsionala den arazo baten aurrean gaudela, eta arazo konplexu honek koordinatutako politikak eta jarduerak integralak behar dituela.

Gainera, politika hauek nazioarteko politikekin bat joan behar dira eta baita haurtzaroren eta nerabezaroaren babeseko eta biktimen Estatutuko Legeko lege berriekin, aldatzen ari den legeriarekin ere batera joan behar dira.

Emakumeen kontrako bortizkeriari buruz hitz egiten dugunean ezin dugu ahaztu bortizkeria hau familiaren eremuan ematen dela kasu askotan, umeen aurrean. Genero-indarkeriak haurtzaroan eta nerabezaroan duen eragina, umeak genero-indarkeriako zuzeneko biktima bezala onartzea, gaur egun oso garrantzitsuak diren gai hauei buruz hitz egingo digu Raúl Lizanak.

Raúl Lizanak lan esperientzia zabala du: psikoterapeuta da, Bartzelonako Universitat Autonomako Psikopatologiako Doktorea genero-indarkerian espezializatuta eta bere ikerketa nagusiko gaiak Haurren Tratu Txarrak eta Bikotearenganako Genero-Indarkeria dira.

Urteak eman ditu genero-indarkeriak bortizkeria sufritzen duten emakumeen seme-alabengan duen inpaktua terapietan eta beraien heziketan sakontasunean lan egiten.

Raúl Lizanak duela zenbait urte Emakundeko laguntzailea da eta elkarrekin batera, aditu-espezialista bezala, genero-indarkeria aurrekariak zeuden kasuetan umeak partekatutako zaintzeak ematen ziren kasuei buruzko ikerketan parte hartu zuen. Ni neu, 2013.urtean Emakundek gai honi buruz antolatutako jardunaldi batean zu entzuteko aukera izan nuen eta argitasunez aurkeztu zenuen zure jarrera auzi honi buruz, zuer esperientzia zabalean oinarritzen dena.

2015.urtetik aurrera Emakunderekin batera egin du lan, Jabetuzen emakumeen kontrako bortizkeria biktimez arduratzen diren profesionalei zuzendutako heziketa eta formakuntza emanez.

Profesionalki, Gironan, Manresan, Granollersen eta Kataluniako beste puntu batzuetan talde desberdinetako gainbegirale kliniko bezala egiten du lan, baita ikertzaile eta hezitzaile bezala eta master desberdinetako irakaslea da.

Aurkezpenarekin bukatzeko eta gure gonbidatua lehenbailehen entzun ahal izateko, artikulu desberdinak eta aldizkari espezializatuetakoko argitalpenak

egiteaz gain, Raúl Lizana bi libururen egilea dela aipatu behar dut. 2012.urtean argitaratutako azkena eta ziur ezagutuko duzuen, “Niri ere min ematen dit”, Gedisa argitaletxekoa, era oso argian eta zehatzean umeek eta neskek bere bizitzaren eremu desberdinetan garatzen dituzten kalteak eta ondorioak (eremu sozialean, kognitiboan, fisikoan, sexualean) jasotzen dituen.

Eta orain bai, bere hitzaldiari bide ematen diogu.

Eskerrik asko.

ISILDUTAKO ZAURIK: HAURTZAROKO ETA GAZTERIAKO GENERO- INDARKERIA DIREN BIKTIMENTZAKO TRATAMENDUA

RAÚL LIZANA ZAMUDIO

Gasteizen, 2017/11/09

Eskerrik asko Clara Campoamor Elkarteari aurkezpen hau egiteko gonbidapenagatik, zuekin mahaia partekatzea plazerra da beti.

Zertaz ari gara hitz egiten bikoteetan ematen de genero-indarkeriako umeen biktimez hitz egiten dugunean? Espainiako Estatuko umeen %10az hitz egiten ari gara. Hamar umeetatik bat. Honek bortizkeria matxistaren ondorioen kaltea bizi duten umeen estatistika altua dela esan nahi du. Zergatik azpimarratzen dut 10etik 1 zifra? Amekin eta beraien umeekin gustatuko litzaigukeen guztia egiteko eta lantzeko baliabiderik ez ditugulako.

Zer sufritzen dute ume hauek? Zer bizi dute? Gizon tratatu txarren emaileen seme-alaben bizipenez hitz egin behar dugu. Uste dut hau izendatzea ere interesgarria dela, ezta? Zein da ume hauen arazoa? Arazoa hurrengoa da: beraien aita tratatu txarren emailea da. Zerk dakar aita tratatu txarren emailea izatea?

Duela 40 urte, Leonor Walterrek bortizkeriaren zikloa aditzera eman zuen. Ume hauek ikertzerakoan, bere amekin batera zikloa bizitzen dutela

konturatu zen, zehazki, genero-indarkeriako edozein biktima bezala zikloaren hiru aldi desberdinak bizitzen dituzte. Lehenengo aldia beldurraren eta tentsio pilaketaren aldia da. Pixkanaka, tratu txarren emaileak etxean gustatzen ez zaizkion gauzak adierazten ditu, gauza horiek ez badira egiten, jazarpenaren kontrolaren gehiegizko erabilerako keinu txiki eta handiak hasten dira... bortizkeriako adierazpen txikiak handituz doaz, tentsioa areagotuz. Nola bizi dute umeei aldi hau? Estutasun eta beldur askorekin bizi dute. Behin baino gehiagotan ziklo hau bizi izan duten umeentzat, minaturako zelai batean egotea bezalakoa da.

Tentsio hau tratu txarren emaileek egindako bortizkeriako pasarte batekin amaitzen da eta hau fisikoa, psikologikoa, sexuala, edo edozeinetakoa, izan daiteke. Zer gertatzen da umeei bigarren aldi honetan? Euren bizipena ez da beldurra, izua baizik. Ia ume guztiek izuz bizi dute aldi hau nahiz eta ume askok jabetzen ez direlaren mitoa dagoen. Gainera, umeen %75-%85ek zuzenean bortizkeria-pasarte bat ikusi dute. Ikusi ez dutenek, entzun dute. Eta, entzun ez dutenek, beste modu baten bitartez jakin dute (ama baldintza txarretan, kalteekin, eta abar ikusterakoan). Hortaz, saihestezina da izua ume hauen bizitzaren parte izatea. Estutasun egoerak beti aurrean daude, euren bizitzako pertsona oso garrantzitsu bati min eta kalte ikaragarria egiten diotenean esaterako. Haurren psikopatologiaren arloan, aurrekoa ekitaldi traumatikoa deritzo. Ekitaldi traumatiko hauek denboran zehar askotan errepikatzen direnez gero, ez dira ekitaldi traumatikoak, prozesu traumatikoak baizik, askoz larriagoak direnak.

Anibalentzia. Zer egiten du, sentitzen du ala pentsatzen du haur batek bere ama gaizki tratatzen ari direnean? Parte hartuko dut? Amatxo babestuko dut? Umeen gehiengoak bortizkeria-pasarteetan parte hartzen saiatzen dira. Eta parte hartzen dutenean, tratu txarren emaileek bortizki kanporatzen dituzte. Tratu txar emaileen erdiek umeak fisikoki gaizki tratatzen dituzte. Oso ohikoa da, emakumearenganantzko bortizkeria pasarte batean umeei bortizkeria ere jasotzea. Eta, zer gertatzen da? Behin kaltetzen dituztenez gero, beldurra dutenez eta txikiak direnez, zaila da bortizkeria egoera batean esku-hartzea, eta, orduan, errua datorkie: “koldar hutsa naiz, begira, ama tratu txarrak

jasotzen ari da eta nik ez dut ezer egiten, babestu beharko nuke, norbaiti deitu beharko nioke”. Egoera oso traumatikoa da.

Zikloko hirugarren aldia, manipulazio afektiboko fasea da, tratatu txar emaileak berriro ez duela errepikatuko dio, une txarra izan dela dio, aldatatuko dela hitzematzen du, eta abar. Pertsona honek arazo larria du eta arazo hau ez da konpondu. Baina une horretan arazoa konpondu dela dirudi. Seme-alabek nahasketa askorekin bizi dute aipatutako une hau. Min handienetik ustezko lasaitasunera pasatu dira. Honek nolabaiteko lasaitasuna dakarren arren, estutasuna ere nabaritzen da eta ume askok “ondo portatzen” saiatzen dira “lasaitasun-egoera” hori mantentzeko.

Tamalez, umeen gehiengoek ziklo honen barruan jaiotzen dira eta bere haurtzaroko parte luzean zehar bizitzen dute, ondorio larriak ekarriko dizkiena.

Zure aita tratatu txar emailea izatea

Zein da euren aita tratatu txarren emaile izatearen arazoa? Tratatu txarren emaileek bere seme-alabei kaltea egiten dietenean, bi bortizkeria adierazpen nagusi daude. Tratatu txarren emaileek umeak izutzen dituzte eta galbideratzen dituzte. Batetik beldur iraunkor hau eragiten dieten, baina bestalde, bortizkeria, matxismoa eta arriskua arruntak direlaren ideia transmititzen dieten. Honek inplikazio larriak ditu ume hauen etorkizunean. Horregatik, aipatutako bortizkeriaren adierazpen horri “ustelkeria” deritzaio. Tratatu txarren emaileen kalteak ez dira aipatu ditudanetara soilik murrizten. Tratatu txarren emaileen %50ek umeak fisikoki gaizki tratatzen dituzte, tratatu txar psikologikoa oso ohikoa izanez. Tratatu txarren emaileek amaren eta seme-alaben arteko harremana kaltetzen saiatzen dira, eta amek umeak zaintzeko dituzten gaitasunak kaltetzen dituzte. Gainera “isiltasun-legea” ezartzen dute, horri buruz hitz egitea debekatuz, eta horri buruz mintzatuz gero, zigorra egongo da. Aurrekoa laguntza eskatzeko aukerak murrizten ditu.

Zoritxarrez, aipatutakoaz gain, tratatu txarren emaileek umeak gehiegizko erabileran nahasten saiatzen dira. Nola? Haiek lekukoak izatera behartuz, amaren espioiak izatera behartuz, ama zelatatuz...

Idea hauek guztiak tratu txarren emaileek umeen bizitzan duten presentziak dakarren arriskuaz gain, eremu desberdinetan kalte garrantzitsuak dakartza. Zeintzuk dira honen ondorio nagusienak?:

- Eremu afektiboan, beldurrarekin lotutako sintoma ugari: estutasun orokorra, fobiak, tikak, nahaste obsesibo konpultsiboa, eta abar. Sintomatologia depresiboa eta estres posttraumatikoko gorabeherak, beste batzuen artean ere nabarmentzen dira.
- Eremu sozialean, beste pertsona batzuekiko erlazioak izateko arazoak, isolamendu-gradu altuarekin batzuetan. *Bullying*-a errazago egiten duten umeak eta *bullying*-a errazago jasotzen dutenak azaltzen ari dira. Bortizkeriaren normalizazioa.
- Ikasketetan eta ezagutzan, ikasteko zailtasunak dituzte, adingabeak urduri daude eta ezin dira kontzentratu.
- Osasunari dagokionez, tamalez, hiltzen diren umeak daude. Horrez gain, arazo psikosomatikoak, buruko minak, tripako minak dituzten umeak ikusi ohi ditugu... Hauen agerpenak bortizkeria-pasarteekin eta aitarekiko bisitekin lotura dute.
- Arlo sexualean, umeen sexualitatea kaltetu egiten dute. Zenbat umek dute aitak amarengan duen gehiegizko erabilera sexualaren ezaguerarik? Askok. Gizon tratu txarren emaileek emakumeen gaineko gehiegizko erabilera sexualeko estatistika oso altua da. Ume askok lekuko dira edo gehiegizko erabilera sexualaz dakite, eta horrek bere garapen sexuala suntsitzen du. Sexua eta bortizkeria sinonimo bezala barneratzen dituzte. Gainera, ikerketa batzuen arabera, tratu txarren emaileen %4-%10en bitartekoek bere seme-alabez sexualki abusatzen dute.
- Eremu ekonomikoan, tratu txarren emaileek emakumeak eta umeak txirotzen dituzte.

Garapen orokorrean, ume hauen garapena motelago doa askotan eta bortizkeria-pasarteekin lotutako atzerapenak izateko joera dute. Umeak

garapenean jarri behar duen energia guztia beldurretik eta bortizkeriatik bizirik ateratzeko erabiltzen ari dira.

- Balio etikoei dagokionez, epe luzerako kaltea nabarmentzen da, hain zuzen ere, erasotzaileek umeak beraien ideiak barneratzea lortzerakoan. Zeintzuk dira ideia hauek? Mundua era ilun eta kaltegarrian sentitzera eramaten dieten ideiak. Esaterako, bortizkeria gatazkak konpontzeko baliozko tresna dela. Tratu txarrak ohiko bihurtzen dituzte. Bestalde, matxismoa baliozkotzen da ideia onargarritzat: Gizonak emakumeak baino garrantzitsuagoak direla eta emakumeek men egin behar dutela normalizatzen dute. Eta azkenik, mundua leku iragarrezin eta arriskutsua dela erakusten diete umei: mundua leku bortitz, matxista eta arriskutsua dela. Hau “generazio-arteko” deritzo (gaztelaniaz *transgeneracionalidad* izena hartzen duena), umeek helduak direnean ideia hauek errepikatzen dituztelako bere bikote-harremanetan. Errepikapen-ehunekoa %30 ingurukoa da.

Bortizkeriak banantzearen ondoren jarraitzen du

Amak tratu txarren emailearengandik banantzea lortzen duenean (behin-behineko edo behin betiko babes-neurria dena), honek arazoa bukatu dela esan nahi al du? Ez. Bortizkeriak banantzearen ondoren ere jarraitzen du. Emakumeentzat, jazarpen anitzen bitartez eta umeentzat aitari egin beharreko bisiten bitartez. Zenbat umek bere aitei, tratu txar emaileak direnak, bisitatu behar diete Espainian? Kasuen % 97ak. Sinestezina. Auzitegietaiko gain-erako kasu guztietan bisitak ematen dira.

Bisiten arriskua

Zer gertatzen da bisitetan? Bortizkeria eta kalte egoera anitzak ematen direla.

Tratu txarren emaileek bisita hasteko momentuan, amak iraindu eta ume hauen traumak sakontzen dituzte. Umeek amarekin eta anai-arrebekin duten harremana kaltetzen saiatzen dira, haiei buruz gaizki hitz eginez edota desadostasuna sortuz. Bestalde, maiztasunez heziketa arduragabea, mugarik jarritzen ez duena eta amaren heziketaren aurka doana erabiltzen dute. Tratu

txarren emaileek bi estrategia dituzte gehienetan: liluratzen saiatzea, eta horrek funtzionatzen badu, mehatxatzea. Gainera orain, tratu txar fisikoak, psikologoak eta sexualak larriagoak dira, ama bisitetan babesteko ez dagoela aprobetxatuz. Umeak bakarrik geratu dira tratu txarren emailearekin. Eta azkenean, ume hauek bere aitaren bikote berria tratu txarrak jasaten ikusiko dute behin eta berriro, tratu txarren emaileek erlazio bat amaitutakoan, beste bat bilatzen dutelako bere jarrera errepikatzeko.

Bisitetan gauza hauek guztiak beti ematen al dira? Ez, ez dira gertatzen beti. Baina baten bat beti ematen da... Gai arriskutsu bati buruz ari gara mintzatzen.

Tratu txarren emaileek 44 seme-alaba hil dituzte azken hamarkadan, ume hauen 26k bisita-erregimenean zehar hildakoak. Autoritateek jarritako bisita-erregimenari buruz ari gara hizketan. Orduan, zergatik errepikatzen dugu? Gaizki tratatzen duen gizona ezin da aita ona izan, ezinezkoa da. Orain, psikologo klinikoak naizenez gero, salbuespena egingo dut: aita ona izatera heldu daiteke? Bada bai, aita ona izatera heldu daiteke. Nola? Errekuperazio prozesu handi eta garrantzitsu bat eginez, tratamendu handia eginez.

Arazoa hura egitea zaila dela da. Baina joatekotan, gaizki tratatzeari uzten badiote eta seme-alabei kalte hau egiteari uzten badiote, hau aukera bat izan liteke. Tamalez, tratamendura doan tratu txarren emailekoen ehunekoa oso urria da, eta oraindik urriagoa aldaketa erreala lortzen duen tratu txarren emaileen zenbakien kopurua. Tratu txarren emaile asko tratamendura doaz eta bere bortizkeriaren larritasuna txikitzea nekez lortzen dute. Haur barentzat hau segurtasuna al da? Ez.

Tratu txarren emaileen arazoa

Tratu txarren emaileek duten bortizkeria arazoa arazo-erlazionala da. Tratamendua behar duten arazo larriak dira. Harremanak edukitzeko era kaltegarri eta arriskutsua da (bortizkerian eta matxismoan oinarrituta) eta banatzeen ondoren erlazionatzeko modu berdina jarraitzen dute. Tratamendu bat ez badute egiten, tratu txarren emaileak ez dira aldatzen, batez

ere halako harremanak edukitzeko era horrekin jarraitzeak laguntzen dion gizarte matxistan bizi direlako.

Gizarte matxista honek bisiten bidez eta familia elkarguneen bidez umeenganazko tratatu txarrak mantzentzen ditu. Elkarguneak kontaktu-espazioak dira non tratatu txarren emailea “hobetuko da” bere seme-alabekiko kontaktuari esker, mirariak egingo dituzten profesionalei esker, hain arriskutsuak ez direla esaten duen ziurtagiria lortzeko. Gainera, gurasoen alienazio sindromea mitoari esker, orain “gurasoen interferentziak” deiturikoa, salaketa falsuetako edo ustezko gurutzatutako bortizkeriaren mitoari esker, tratatu txarren emailearen posizioa indartu egiten da. Aurrekoaren adibiderik onena hurrengoa da: gaur egun tratatu txarren emaileek partekatutako zaintzea duten heinean, emakumeak mehatxatzen dituzte.

Bortizkeriak jarraitzen du. Badakit ez dudala ideia pizgarririk ekartzen. Egoera larria da, bortizkeria gelditzea lortzen ez duen eta tratatu txarrekin jarraitzeko alde daogen gizartean bizi gara.

Amak, aukerarik handiena

Hitz dezagun amei buruz. Zer dakar genero-indarkeria testuinguruan ama izatea? Oro har, ama izatea bizitzan dauden zeregin zailenetako bat da. Patriarkatuak egin beharreko zeregin pare bat jarri du amen gainean: familiaren ongizateko arduradunak zarete eta heziketaren arduradunak zarete. Imajina ezazue hau bera, baina gaizki tratatzen zaituzteten bitartean. Emakumeei jarri dieten rol patriarkalak bete behar dira baina baliabide gutxiagorekin eta energia gutxiagorekin (tratatu txarrak ahituta zaitu eta). Eta oraindik larriagoa den beste arazo bat gehitu behar dugu: zuk hazi behar dituzun umeak, tratatu txarren emaileak eragindako kalteengatik beste umeak baino arazo gehiago dituzte. Eskaera hirukoizten dugu, eta energia erdira jaisten dugu. Horrez gain, tratatu txarren emaileek amek umeekiko duten harremana nahita kaltetzen dute. Tratatu txarren emaileak ama gutxiesten du, bere autoritatea hondatzen du, amak ebatzi behar dituen anai-arreben arteko arazoak sortzen ditu, ez dio bere amatasunean jardutea uzten, eta abar. Ama txarra dela sinestarazten dio.

Zailtasun hauekin emakumeak zerbitzuetara iristen dira. Gehienetan, heziketa espezifikorik ez duten laguntza-sareek emakumeei errua botatzea diete. “Nola da posible erlazio hori lehenago ez lagatzea? Begira ezazu nola dauden umeak, sintoma hauek guztiak sufrituz”. Ama txarra delaren ideia bidegabe hau izugarri errepikatzen da.

Egoera honetan, alde positibo eta itxaropentsua ama hauek osatzen dute. Zein da egoera honetan sortzen den berri ona? Gutxi gorabehera umeen % 70k ez duela patroirik errepikatzen. Hau sinestezina da, zergatik ez dute errepikatzen? Nahiz eta errepikatzeko baldintzak dauden, haien gehiengoak ez ditu errepikatzen. Nork lortzen du hori? Amek. Nola? Gauza sinestezinak eginez: tratu txarrak sufritzen dituzten bitartean, bere umeak ahalik eta hoberen zaintzen dituzte. Amak 4 funtsezko ideien bitartez babes-harresi bat ezartzen saiatzen dira:

Lehenengo ideia, tratu txarren emaila eragiten ari den kalte honi aurre egiteko berezko gurasotasuna babestea da. Bigarren ideia, aitaren irudia babesten saiatzen da, bere semearen garapen ona eta osasuntsua bermatzeko. Nahiz eta honek askotan umeak konfunditzen dituen, seme-alabei aitari buruz gaizki ez hitz egiten saiatzen dira. Hirugarren ideia, amak berak ezkutu bihurtzen dira, babes elementu gisa, harresi honen babes elementu bihurtuz. Tratu txarren emaila umeak gaizki tratatzerakoan amak erdian jartzen dira. Amek bortizkeria hori, jipoi hori, irain horiek jasotzen dituzte. Eta azkenik, laugarren babes-elementua bere seme-alabei pasarte bortitzaren ondoren eskaintzen dioten laguntza guztia da.

Amek eskainitako laguntza

Amek hartutako babes-neurriak eraginkorrak al dira? Neurri batean funtzionatzen dute eta honi esker batzuetan bortizkeriarik ikaragarriena ez zaie umeei heltzen. Amek aipatu ditudan neurriak ez balituzte hartuko, bortizkeriak kalte askoz larriagoak eragingo lituzke. Amek ideia positiboak transmititzen dituzte: “Nik maite zaitut, nik errespetatzen zaitut” bezalako ideiak. Tratu txarrak jasaten dituzten amaxoei buruz ari gara hizketan. Erresilientziako elementu zentralak dira; mina eta kaltea konpontzen dute, bere

seme-alabak bortizkeria gorabehera zaintzen dituzten amak dira. Bestela, kalteak askoz txarragoak izango lirateke.

Gizartearen eta sare ez matxistaren laguntza biktimentzat

Bukatzeko, zeintzuk dira ama eta ume hauei laguntzen dieten elementuak? Bada, arazo larria dugu, izan ere, haiek babestea ez dugu lortu. Tratu txarren emaileek biktimengandik gertu egoteko aukera dute eta kaltea egiten jarraitzeko aukera dute. Gizarte bezala ez dugu erabateko babesa lortu oraindik. Itxaropenak ditugu. Bitartean, zer egin dugu urte hauetan guztietan zehar? Harresi bat eraikitzen saiatu gara tratu txarren emaileen bortizkeria zailtzeko eta biktimenganako sarbidea zailtzeko. Tratu txarren emaileak emakumea baktartu nahi dute eta hori lortzeko zerbitzu desberdinetara joaten dira. Bere azpizokioetan ez eroriz gero, zailagoa izango dute, eta emakumeak laguntza eskaintzen dion norbait aurkitzeko aukera izango du.

Bestalde, biktimei laguntza eta konponketa elementuak eskaini behar zaizkie. Babes-espazioak sortu behar dira, hau egiten dugun beste gauzetako bat da. Nahiz eta horrekin bortizkeria konpontzen ez dugun, laguntzen dugu. Prozesu osoan zehar laguntzen dugu, euskarria ematen diegu eta mina arintzen dugu. Hau egitea oso garrantzitsua da: mina arintzea, laguntzea, emakume hauei bizi duten hura zuzena ez dela egiaztatzea... Umeen tratamenduan oso garrantzitsua da hitz egiteko tarteak sortzea, zuzena eta zuzena ez dena argitzeko. Askotan inork ez die hau esan ume hauei. Horregatik, amei eta bere seme-alabei nahasketa aurrekoa argitzen laguntzen badiegu, hori elementu bizkorgarri handia bihurtu daiteke. Babesa eskaintzea, juiziorik gabeko laguntza eskaintzea, ulertzea eta akonpainatzea hemen gauden guztiok egin ditzakegun jarduerak dira.

Eskerrik asko.

MODERATZAILEA **AMAIA INZA BARTOLOMÉ**

Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultateko Arabako Sailaren koordinatzailea eta lehenengo dekanordea

AURKEZPENA ANA DE MIGUEL ÁLVAREZ

Gasteizen, 2017/11/09

Eskerrik asko Clara Campoamor Elkarteari eta Arabako Foru Aldundiari, Euskal Herriko Unibertsitateko Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultatearengana jotzeagatik aurkezpen hau egiteko.

Lehenik eta behin, Euskal Herriko Unibertsitatearen Lan-Harremanetako eta Gizarte Langintzako Fakultateko graduko koordinatzaile bezala, Ana de Miguel irakaslearen aurkezpenaren bidez Jardunaldi honetan parte hartzeko gonbidapena eskertu nahi dut. Anak iraultza sexual patriarkalean genero-indarkeriak duen eginkizunaz hitz egingo du. Bere *curriculumari* buruzko zenbait gauza kontatuko dizuet: Juan Carlos Erregea Unibertsitateko filosofia moraleko eta politikako irakasle titularra da, unibertsitate honetan bertan generoko diziplinarteko ikerketarako masterra zuzentzen du eta gaur egun, genero-doktorego programa koordinatzen du. Teoria feministaren egile

klasikoei buruzko, zehazki Alejandra Kollontairen, Flora Tristánen eta John Stuart Millenen adituei buruzko ikerketak argitaratu ditu. “Teoria feminista. Ilustrazio garaitik globalizaziora” lana koeditatu du Celia Amorósekin batera eta 1991tik aurrera Ikerketa Feministako Madrilgo Unibertsitate Konplutentseko Institutuan ematen den teoria feministaren istorioaren ikastaroa zuzentzen du. Bere azken lanetan, formalki berdintasunezko gizarteetan ematen diren emakumeen gorputzen merkataritzan eta desberdintasun sexualaren erreprodukzioan bezalako gaietan sakontzen du. Bereziki bere “Neoliberalismo sexuala, aukera librearen mitoa” liburua nabarmentzen dugu, 2015.urtean jada zortzigarren edizioagatik doana. Sari desberdinak ere jaso ditu: Ángeles Duránen genero-ikasketetako berrikuntza ikertzailerako saria,

Juan Carlos Erregea Unibertsitatearen Aholku Sozialaren bikaintasun ikertzailerako saria eta dibulgazio feministako artikuluetarako Carmen de Burgos-en saria. Gijoneko Les Comadres Hitzaldi Feministagatik Urre Amakidea izendatua izan da. Bere argitalpenak gainbegiratu nahi duenak *Wikipedian*, *Mujeres en reden* eta *Dialneten* bezalako webguneetan sartzearekin nahikoa da.

Atzerapen gehiagorik gabe, hitza Ana de Migueli ematen diot.

IRAULTZA SEXUAL PATRIARKALEAN GENERO-INDARKERIAK DUEN
EGINKIZUNA

ANA DE MIGUEL ÁLVAREZ

Gasteizen, 2017/11/09

Kaixo, egun on. Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi dizkiot Amaia-ri egin duen aurkezpenagatik eta Elena Sagasetari eta Clara Campoamor Elkarteari eman didaten harreragatik. Gurekin batera dauden zeinu hizkuntzako itzultzaileei eskerrak eman nahi dizkiet, izan ere, doktoranda gor baten tesiaren defentsako epaimahaia izan nintzen eta ederto azaldu zigun zertan datzan pertsona gorren komunitatea.

Filosofia ikasi nuen eta ikasten eta barneratzen dugunari buruz, balio etikoei buruz, arauerei buruz, ideien botereari buruz, zein den gure bizitzaren zentzuari buruz eta gizarte patriarkaleko gizei eta emakumei buruz hitz egingo dut. Eta nola aurreko guztia genero-indarkeriaren mantentzeari laguntzen dion.

Lehenik eta behin, zertan egin dugu aurrera emakumeen kontrako bortizkeria gaian azken hamarkadetan?

Aurrera egin dugularen zalantzarik ez dago. Baina aurrerapen hori zertan datza? Beharbada, horrela adierazi ahal dezakegu: gaur egun, Espainia-ko gizarteak emakumeen kontrako bortizkeria indarrez zigortzen du.

Gure gizarteak emakumeen kontrako bortizkeria indarrez zigortzen du eta hori aurrerapena da. Nahiz eta nahikoak izan ez diren bortizkeria-mota hau erauzteko bitartekoak jarri dira eta hori aurrerapena eztaba daezina da. Eta guztiz ados nago Teresa San Segundorekin, 1/2004 Lege Organikoa lege ona dela esaten duenean, baina guztiz abiarazi ez dena.

Eta kargu ofizialeko langileek emakumeen kontrako bortizkeria erlatibizatzeko eta banalizatzeko gaitasunik ez edukitzean aurrera egin dugu. Eremu horretan da gehien aurreratu dugun arloan. Ezin dugu banalizatu, modu batean edo bestean, gizartearentzat lan egiten dugunok.

Baina, **kondenatzea ez du ezagutzea esan nahi**. Eta emakumeen kontrako bortizkeria kondenatzen dugu, baina jende gehienak ez du ezagutzen. Gaur, hemen egiten ari garena fenomeno hau ezagutzea da, nekez erauziko dugulako ezagutzen ez badugu.

Eta zer esan nahi du fenomeno bat ezagutzea? Aristotelesen arabera: “fenomenoa ezagutzea produzitzen eta erreproduzitzen duten kausak ezagutzea da”. Gizarte gehienak kondenatzen du, baina ez du ezagutzen eta ez dago ezagutzean interesatuta eta ez badugu bortizkeriaren kausa guztiak ezagutzen ez dugu lortuko hura erauztea. Estatu-itunaren konpromiso erreala bortizkeria nola erreproduzitzen den ezagutzea izan beharko litzateke, hura erauzteko. Eta ongi etorriak dira behin bortizkeria emanda egiten diren ondorengo esku-hartze guztiak, baina Estatu-Itunaren helburuak bortizkeriaren kausak ezagutzearekin eta hura erauztearekin lotura izan behar du.

Zentzu honetan, zeintzuk dira emakumeen kontrako bortizkeriaren kausak? Asko dira, eta kausa material zehatzak daude, adibidez, pobreziaren feminizazioa. Emakumeek ez dute gure gizartean autonomoak izateko baliabide ekonomikorik.

Emakumeen kontrako bortizkeria arauetan, portaera-balioetan eta ideietako munduan nola erreproduzitzen den azaltzen saiatuko naiz. Gaur, berdintasuna

dagoelaren hipotesitik abiatzen gara. Lagunak zioen bezala: “nola da posiblea orban honek oraindik gizartean jarraitzea!”. Gaur egun ez dago berdintasunik, eta hori funtsezko azalpenetako bat da. Berdintasuna dagoela ideia neomaxista da, berdintasunerako politika guztien oinarriak zeharka ebakitzen dituen.

Filosofia ikasi nuenez gero, mutila zer den eta neska zer den nola barneratzen dugun eta haien artean harremanetan nola egon behar duten zoriontsuak izateko eta bere bizitzari zentzua emateko momentuari buruz hitz egingo dizuet. Horretarako humanitatearen historia errepasatu beharko dugu.

Nik Aristotelesen, Santo Tomasen, Nietzscheren, Marxen, eta abarren diskurtso filosofikoak ikasi ditut eta hauek, pentsatzen ditugun kategoriak eta errealitateak sortzen dituzte. Esaterako, gizon bat eta emakume bat zer diren jakinarazten digutenak. Diskurtso hauek oso patriarkalak dira eta desberdintasuna erreproduzitzen dute nahi ala ez. Eta hau ikastetxeetan txikitatik ikasten duguna da.

Aspaldi ez naiz antzinako filosofiako irakasle. Genero-indarkeriari eta teoria feminista garaikideari buruzko klaseak ematen aritu naiz hainbat urtetan zehar eta, duela gutxi antzinako filosofia berriro emateari ekin diot. Antzinako filosofia lantzerakoan, Platonen hitzei jarraitu diet. Eta Platonek dio gure onaren eta txarraren arauak, egin behar eta egin behar ez duguna, Homeroren diskurtsoan oinarritzen direla, zehazki ezaguna den Iliada eta Odiseako Homeroren diskurtsoan.

Mitologia berriro ikasterakoan, gogortasunez eta ideiak oso argi dituen patriarkatua aurkitu dut, gizona eta emakumea zer diren, herritar bat zer den, oso argi dituen eta laburki gure orainaldia hobeto ulertzeko balio diguna. Nahiz eta “Tronoen-Jokoa” seriean izan, hau, gainera, indar gehiagorekin itzultzen ari da. Gogoratzen dizuet Iliada eta Odisea funtsezko bi lan direla mitologia greziarra ulertzeko.

Zer gertatu zitzaidan niri mitologia greziarra ikasi nuenean eta zer gertatzen zaio jende gehienari? Liluratzen gaituela eta asko gustatzen zaigula. Mitologia greziarraren jatorrian arauemaileak diren jainko batzuk daude eta gizakientzat

ongia eta gaitza dena irudikatzen dute. Guk jainko kristaua izan dugu, grekoek Zeus zuten. Zeus bortxatzaile sistematikoa zen, gizakiak, musak eta erdijainkoak bortxatzen zituen.

Zeusek bere seme-alaba gehienak ezkontzatik kanpo izan zituen, Atenea eta Apolo esaterako oso ezagunak dira. Hera, ama lurra dena, deitzen den jainkoarekin ezkontuta dago. Gure gaurko gizartea Ilíada eta Odisea bezalakoa da.

Zeusek Atenas klasikoan jaiotako mutilentzako eta neskentzako arauemailea irudikatzen du. Zer egiten du Zeusek? Neska gazteak gustatzen zaizkio eta ez da bere desioak kontrolatzeko gai. Eta horrek ikaratzen nau: “Ai, ama! Hau al da jainkoa?”

Salto handia dago aurkeztu dizuedan erlijioaren eta erlijio kristauaren artean. Hitzaldietara joatera ohituta nago (gero eta oinarri gutxiago dutenak). Haue-tan guztietan zabaltzen duten mezua hurrengoa da: Kristianismoak du gauza guztien errua. Eta diot: “Itxaron, irakurri ezazu Ilíada eta Odisea, eta iritziz al-datuko duzu”. Gutxienez, kristautasunean, ez diogu bortxatzailea den jainko bati gurtu behar. Zer gertatuko litzateke guk sinisten dugun jainkoa bortxatza-ilea izango balitz eta ona dela uste baldin badugu?

Mitologiak gure pentsaeran eta sineskeran eragiten du eta mitologia gre-ziarrak bortxaketarako apologia jarraitua egiten du. Jainkoak edozer egiteko eskubidea du, bere bortxaketak mota guztietakoak izanda. Adibidez, bainu bat hartzen ari den emakume bat ikusten du eta hau desiratzen duenez, be-rarekin larrua jo nahi duenez, hau bortxatzen du. Gainera, erabilitako hizkun-tza benetan nazkagarria da (orain, ia 30 urterekin antzematen dudana), 14 urte eta 24 urte nituenean ez nintzenaz konturatzen. Horrela, bai atzo bai gaur, emakumeen kontrako bortizkeriaren legitimazioa ematen da eta hori ulertzeko jainko-bortxaketen adibideak jarriko dizkizuet mitologia greziarrean:

- Emakumea bainatzen ari da. Orduan, Zeus beltzarga baten itxura har-tuta harengana hurbiltzen da. Emakume guztiak “ekofeministak gare-nez gero eta animaliak jatorrak direnez gero”, emakumea beltzarga laztantzen

- den emakumea da hain zuzen ere. Bi adibide jarriko dizkizuet hasten da. Orduan, Zeusek bere betiko itxura berreskuratu eta emakumea bortxatzen du.
- Beste bat; gerrara joan den emakume baten senarraren itxura hartzen du. Jainkoa denez gero nahi duena egin dezake: “gauean noa, aurpegia aldatzen dut...”
- Beste batzuk... urrezko euria bezalakoak dira...

Herari buruz, bere emazteari buruz, esaten digutena hurrengoa da: “oso jeloskorra dela”, “umore txarra duela” eta “herratsua eta mendekaria dela”. Eta Hera aurkezten dute Iliadan emandako bortxaketa guztiez mendekatuz. Zeus ez da inoiz izango bortxaketa hoi en arduraduna eta erruduna, hots, egiten duen bakarra edozein gizonek bere lekuan egingo lukeena delako. Hori esaten digutena da! Zeus da eta Jainkoa da! Eta gainera gogoko genuen jainkoa! Zer arraio!

Orduan, aztertu dezagun: Hera zitala eta antipatikoa da, Zeusek ezkontzatik kanpo izan dituen seme-alabez etengabe mendekatzen ari, baina orainarekin konparatu behar ditugu. Nola ez da legitimatuta egongo emakumeen kontrako bortizkeria mitologia greziarrean Zeus gustuko izanda? Zeusen saskiko seme-alaben artean, Herkules dago, hainbeste maite dugun Herkules hori.

Zein da Herkulesek duen zentzua mitologia greziar eta erromatarrean? Herkulesek emazte bat eta seme-alabak zituen. Egun batean etxera iritsi zenean, bat-batean burua galdu zuen eta modu oso ankerrean hil zituen: amaren aurrean umeak hil zituen eta gero emakumea hil zuen. Zentzundu zenean, ez zuen gertatutakoa ulertzen. *“Baina zer egin dut?” Eta orduan esan zuten “Egin duzuna oso gaizki dagoenez, 12 lan jarriko dizkizugu errudun sentitzeari utz diezaiozun”*. Eta hoiek dira Herkulesen 12 lan ospetsuak.

Herkules estres posttraumatikoarekin zegoen (bere emakumearen eta bere seme-alabaren irudiak agertzen zitzaizkion) eta aipatu dizkizuedan 12 lanen bitartez, Herkules berriro ere libre geratzen da, denok maite dugun heroian bihurtuz. Ondorioz, mitologia greziarreko heroirik gogoeratuena bilakatu da, *film*

eta serie guztietan agertuz. Laburbilduz, nor izan zen burua galtzea eragin zion gaiztoa? Hera, segur aski. Mitologia greziarrean istorio desberdin asko dauden arren, emakume egilerik ez zegoen.

Medusa ospetsua da munstro bat izateagatik. Baina benetan dakizue Medusa nor den? Begietara begiratzen dion edonork hura harri bihurtzeko gaitasuna duen emakumeak. Bere ilea sugeek osatzen dute. Poseidonek, Zeusen anaia, ederra izateagatik Medusa bortxatu zuen, Ilíadan eta Odisean bortxatutako emakume guztiak bezala. Eta bortxaketaren arduraduna izateagatik Poseidonek Medusa zigortu zuen, ezagutzen dugun munstroan bihurtuz. Laburbilduz, Herkules hiltzaile bat da, Medusa genero-indarkeriako biktima da, Zeusen seme-alaben amen erdiek bortxatuak izan ziren eta beste erdia jazarpenen bat sufritu zuten. Eta Jainkoa zure etxera iristen bada eta zurekin larrua jo nahi duela esaten badizu, zuk zer egiten duzu? Gaur egun, jazarpena deitzen diogu. Orain Platonen esaldia errepikatzen dizuet: Ilíadan eta Odisean onaren eta txarraren arauai buruz hitz egiten da.

Eta hona, Troiako Gerra. Frankfurteko eskolaren esanetan, Ulises heroi aparta, zen, “burgesa irudikatzen duelako, ez Akiles bezalako heroia”. Akiles hiltzeko makina bat zen eta “benetako heroia”. Ulises ez da hiltzeko makina bat, maltzurkeria, arrazoia eta Troiako zaldia erabiltzen dituen gizona baizik. Hiltzeko makina politagoa zen, balio heroikoak aipatzen dira eta. Jakin beharrekoa da, Ulises umeen hiltzailea izateaz gain, traidorea zela. Ecuba, Troiako erregina, bizitza salbatu zion Uliseseri eta honek errukirik gabe tratatu zituen Ecuba eta bere biloba, Ulises geroago hilko zuena, “haur hau gutaz mendekatuko delako” aitzakiarekin. Troiako emakumeak gerra-harrapakin bezala banatu zituzten eta banatu ez zirenak, errukirik gabe hil zituzten. Eta hori da gure iragana.

Aipatu ditudan klasiko guztiak, Eguberrian gure seme-alabei oparituko genizkiokeen liburuak diren heinean, ez da harritzekoa emakumeen kontrako bortizkeria legitimatuta egotea. Eta ezin dugu hori egiteari utzi. Ilíada eta Odisea ezin badizkiozu oparitu, zoaz uharte batera. Ezin diezu Schopenhauerren libururik oparitu, are gutxiago Nietzscheren libururik oparitu, ezta Aristotelesen libururik ere. Azken honek, “ontzi hutsak” deitu gintuen eta.

Gainera azken honen aburuz, “emakumeei jo behar zaie, baina ez arrazoirik gabe”. Emakumeen kontrako bortizkeriaren kultura gizonak eraikitzen du eta hori da umeei irakurtzen dutena. Hots, Ilíadan eta Odisean aipatutako kulturak nola barrutik eraikitzen gaituen aztertu dezakegu: “hara, emakume bat bortxatzen ari dira, kasurik ez eta nire bideari ekiten diot”. *Mio Cid* kanta irakurtzerakoan *Mio Ciden* alabekin ezkonduko ziren gizonak, hauek bortxatu eta zuhaitz batean lotu zituzten. Ideia hauek guztiek gure kulturen eragina dute.

Nahiz eta emakumeen kontrako bortizkeria eta bortzaketak legitimatzen dituzten kausekin bukatu nahi dugun, hauek oparitzen jarraituko dugu. Ezin dugulako “honaino mitologia greziarrarekin!” esango. Meridan urtero antzerki greziarrari buruzko jaialdia dago eta aipatu ditudan obra guztiak antzeztzen dira. Arteak gure iritzi kritikoa eragozten du, baina arterik gabe ezin gara bizi; gure bizitzari zentzua eman gabe ezin garelako bizi. Nork ematen dio zentzua gure amets sakonenei eta gure bizitzari? Gizakiak. Geure buruari “egiten dudana ondo dago, zentzuren bat du” errepikatu behar diogu eta esandako guztia Ilíadan eta Odisean ikasi dezakegu.

Gizonek emakumeen kontrako bortizkeria ona dela ikasten dute, zentzuren bat duela eta ideia hori barneratzen dute. Gizakiak ez du egiten ondo dagoenik pentsatzen ez duen ezer. Ia ezer ez. Ustelak, Estatuari lapurtzen diotenak, politikariak edo beste mota bateko funtzionarioak bere akzioa positiboki definitzen dute, “lapurtzen ari naizen arren, guztiek lapurtzen dute”. Akzioaren soziologian eta elkarrekintza sinbolikoan egiaztatuta dago guk egingo dugun edozer ondo definitu behar dugula. Zuk zure semea jotzen baduzu “nik ez nuen jo nahi baina leihora igo eta erori ez zedin egin dut”. Beti ondo definitzen dugu. Eta gizonek emakumeen kontrako bortizkeria erabiltzeko eskubidea dutela ikasten dute nonbait.

Idatzitako gizatasunari buruzko historia guztia horrela izan da. Adibidez, Erdi Aroan atsotitz hau azpimarratzen zen: “hilabete behin zure emazteari jo ieiaiozu, nahiz eta zuk ez dakizun zergatik egiten duzun, berak jakin badaki”. Gizonek jasotzen duten ideia sendoa da: “zu izaki bat zara, pertsona ona eta noblea zara”, “haiek bihurriak eta koldarrak dira eta ziria sartzen dizute”.

Hau kristau mitologian dago: paradisuari gizon bat eta emakume bat zeuden eta bat-batean Jainkoak esan zuen: “ez ezazu sagar hau hartu”. Teologia kristauaren arabera, Evak sagarrean baino ez du pentsatzen. Adanek ordea, izarrei, Esne Bideari, intsektuei begira dago. Hori aztertuz gero, Adan geologo bat, biologo bat, astronomo bat, matematikari bat...dela irudikatzen digute. Eta Eva, egonezinak jota hurrengo dio:

- Adan hartu ezazu sagar hori.
- Adan: Ez, ezin dugula hartu esan digu.
- (Eva): hartu ezazu sagar hori.
- (...)

Aurrekoaren azpi-idea hurrengo da: Eva trikimailu ezberdinak erabiliko dituela Adanek sagarra hartu dezan. Hori emakumeei eman dioten irudia da. Hau da entzuten duguna, liburuetan irakurtzen duguna eta haiek ezin dute beste gauzarik egin: “hura ez entzuteagatik, sagarra hartzen ez badut Eva hilko dut”. Orduan, aukera dezakete.

Emakumeak izaki astunak garelaren, etengabe beraien hegala mozten diegularen, ametsak apurtzen dizkiegularen ideia da hori: hain astunak gara “hau, hori, bestea, afaria, utz ezazu partidua, umeak” esaterakoan, gizonen erantzuna “utz nazazu” dela (kokoteraino daudelako).

Diskurtso hau guztia George Simmelek defendatzen du, intelektual handia izateagatik ezaguna dena. Simmelek ezkontza-hauste femeninoa maskulinoa baino askoz gehiago zigortzea defendatzen du eta horrela azaltzen du bere lan nagusietan. Gainera, XX.mendeko soziologo intelektuala patriarkatuaren erabateko defendatzailea izateaz gain, desberdintasunik sendoena ere defendatzen du.

Hitz egin dezagun Nietzscheri buruz, ikasle guztiek maite duten filosofo horri buruz. Nietzschek balio etiko guztiak aldatzeaz hitz egiten zuen. Kristautasuna gorrotatzen zuen, espiritu behartsuko erlijioa zela esanez eta Akiles, hiltzeko makina zen heroia, zaharberritu behar zela esanez. Bere “Horrela hitz egin zuen Zaratustrak” liburuko emakumeei buruzko atala irakurtzera gobidatzen

zaituztet. Kapitulu iraingarria da, esaldi ospetsu honekin amaitzen dena: “(...) gauza bat diotsut, Zaratustra, emakumeekin bazoaz, ez zaitez zartailua eramateaz ahaztu”. Berriro ere, emakumeen kontrako bortizkeriaren apologiaren defensa.

Celia Amorós filosofoaren esanetan: “Zertan bat datoz Kant, Nietzsche, Hegel eta izkinan dagoen dendaria? Emakumea zer den eta gizonek harekin egin dezaketen horretan. Ikaragarria da emakumeen kontrako bortizkeria bai kultura altuan bai komikietan guztiz zilegituta egotea.

Hala eta guztiz ere, XIX.mendean sortu zen Mugimendu Feminista zirrargarria izan zen eta emakumeen kontrako bortizkeria aztertu zuen. Berritzaile sozialen liburuek, adibidez Dickens, Balzac, eta abarrenak (marxista, sozialistak, utopikoak, berritzaile erradikalak), emakumeen eta prostituzioaren kontrako bortizkeria eramanezina zela zioten.

1960an Mugimendu Feminista altxatzen da, feminismoaren bigarren olatu handia izanez. Feminismoa filosofiaz osatzen den mugimendu sozial bakarra da (zer diren gizona eta emakumea, gizartea nola egin nahi dugun eta hauek era berrian ikusteko aukera ematen digu). Feminismoa dena berriz definitzera dator eta emakumeen kontrako bortizkeria egiturazko era batean definitzen du. Kate Millet “Política Sexuala” izeneko lanean “emakumeen kontrako bortizkeria ez dela pasadizoa, patriarkatuarekiko egiturazkoa dela” dio.

60ko hamarkadan, Susan Brown Millerren “Gure Borondatearen Kontra” liburua plazaratu zen. Lan hau bortxaketa zertan datzan ulertzeko libururik onenetakoa da. Baina zer gertatzen da? Sistemaren kontrakoak zirenez gero, bortxatzaileak epaitzeko zigor-zuzenbidearen erabileraren aurka zeudela. Zigor-zuzenbidea gizartea eraldatzeko eta konpontzeko baliozko tresna zela ulertu den arte, bidai luzea izan da. Gauza bat esango dizuet. Pobrezia energetikoaz hitz egiten da eta jan ezin izatea izugarria den arren, beldurrez bizi izatea gure bizitza garatzeko ahalmena baliogabetzen du. Zehazki, gure duintasuna baliogabetzen du. Eta hori ikaragarria da.

Gaur egun, formalki berdintasunean oinarrituta dagoen, berdintasunaren balioaren alde dagoen eta estatu-itunarekin ados dagoen

gizartean bizi gara. Espainiako edozein pertsonari gizonen eta emakumeen arteko berdintasunari buruz galdetzerakoan, denok honen alde aurkeztuko dira, askok feministak direla esanez.

Orduan, mundu guztia berdintasunaren alde baldin badago, zergatik erreproduzitzen dira mutilen eta nesken arteko desberdintasunak? Non ikusten dituzte desberdintasunak bat goian eta bestea azpian kokatzeko? Rousseauren esanetan: “Emakumeen funtzioa gizonen bizitza errazagoa eta atseginagoa egitea da”. Eta, honetarako, haurtzarotik heziak izan behar gara. Hori patriarkatua da: “gure bizitzak erraz eta atseginak izan daitezen egitea, bakoitza gure modura nahi izango dugu, zuei dagokizue, ondo interpretatzea eta hura egitea”.

60ko hamarkadan “Iraultza Sexuala” deituriko iraultza gertatu zen. Bere ekarpen garrantzitsuenak laburtuko dizkizuet.

Lehenik eta behin, moral sexual bikoitzaren kritika: XIX.mendean gizon batek bere osotasunean gizona izan nahi bazuen sexualki promiskuoa izan behar zuela kritikatzeko da. Gizonentzat promiskuitate sexuala agindu bat izan da gizarte patriarkalean. Nire belaunaldiko guraso guztiek putetxeetara joan behar zuten, ezkontza aurreko esperientzia sexuala izan gabe ezin zirelako ezkondu (35-40 urteekin ezkontzen ziren). Orduan, normalizatuta eta erabat legitimatuta zegoen. Ona den gizona sexualki promiskuoa da eta putetxeetara doa. Emakume ona, ordea, ez du sexu-harremanik izango ezkontzen den arte. Honi XIX.mendean moral sexual bikoitza deitu zitzaion. XIX.mendeko mugimendu guztiak, sufragismo guztiak eta sozialismo guztiak, anarkistak barne, aurre egin zioten ideia horri. Baina, 60.hamarkadako emakumeek, moral sexual bikoitza berreskuratu zuten, erreprodukzioa eta sexualitatea bereiziz. Gogora dezagun gai honek zioena: “sexualitatea ezin da emakumeentzat izan gizonentzat izan den erreprodukzioaren berdina izan”.

Gainera, gizonek egindako eta gizonentzat egindako sexualitatea salatu zuten. Zehazki, emakumeek sexu-harremanekin zuten atsekabea salatu zen. Hite izeneko txostenaz gain, haien artean eta gizartean esateko gai izan ziren: “telebistan ikusten duzuen faltsua da, emakumeok horrela ez dugu plazer sexualik sentitzen”; “faltsua da, ez ditugu orgasmoak lortzen zakila sartzeagatik,

ez zineman, ez pornografian, ez prostituzioan erakusten den moduan”. Prostitutek itxurak egiten dituzte bezeroa lehenbailehen isuri dadin. Gaur, horri buruzko tabua leheneratu da: sexualitatea deitzen zena sexualitate patriarkala zela salatzea.

Zer egin zuten? Bortxaketak eta gehiegizko erabilera sexualak salatzea, historian lehen aldiz bidegabekoak izan zirenak (salbuespenezko kasuak izan ezik). Vigarellok “Bortxaketaren Historia” lanean azaltzen duen bezala, bortxaketa beti zigortuta bezain sustatuta egon da.

Iraultza sexualean, emakumeen arteko sexu-harremanak nabarmendu ziren eta bortizkeria eta plazerra erlazionatzea kritikatu zuten.

Lesbianismoa 60.hamarkadeko iraultza sexualaren ekarpen handietako bat izan zen. Lesbianek sexualitatea bortizkeriarekin identifikatzen zutenean erlaziorik ez zutela izango edo ez zituztela onartuko adierazi zuten. Hori patriarkatuaren parte da. Kritikoki azterzen baldin baduzue, bortizkeria sexualitatean duen paper sendoa antzemango duzue. Ingeleseztan den “fuck” eta gaztelaniaztan den “joder” berezko adierazpenean esaterako, edota “te voy a joder la vida”, ekintza sexuala muturreko bortizkeriarekin parekatzen da.

Iraultza sexuala sortu baino lehen, honek adar patriarkala izan zuen eta feminismo erradikal hori agertzea eragin zuen. Feminismorik gabeko iraultza sexualak emakume biluziak aurkezten hastea esan nahi zuelako. Ingeleseztan “Gizartearen pornifikazioa” esan nahi zuena, hain zuzen ere.

Duela gutxi, “PlayBoy” aldizkaria sortu zuena hil egin da eta teleberrietan adierazpen-askatasuneko heroi bat izan balitz bezala aurkezten dute. Barka nazazue, “PlayBoy”k egin zuena dakizue? Ustez ezkertiarak ziren diskurtsoak, Truman Capoterrenak edo Arthur Millerrenak (Marilyn Monroren senarretako bat) aldizkarian plazaratzen zituen. Orduan, “PlayBoy” eta 60.hamarkadeko industria sexual patriarkala elkartu zituen, ezker urratzailari hurrengo mezua bidaliz: “komunista, sozialista, antisistema izan zaitezke, hala ere, artikuluen artean emakume biluziak agertuko dira”. Hori goi mailako kultura, gainera antisistema eta etengabe eskaintzen diren emakume biluzien irudiak elkartzearen adibide argia da.

Emakumeen gorputzen merkataritza hasi zen. 60.hamarkadeko feminista erradikalek bultzatu zituzten jardueren artean, Miss Amerika lehiaketan ardi bat desfilatzera sartzea edo pornografia sorginez jantzita erretzea nabarmentzen dira. XIX. eta XX.mendeetan zehar ezkerreko prostituzioaren kontra adierazi zen, hura muturreko zapalkuntza mota bat zela salatuz. Espainiako trantsizioan “azkenik Espainiara askatasuna iritsiko zelaren” ustea zuten baina horren ordean, titiak erakusten zituen andre bat erakusten zizuten. Andrea ez, neska gazte eta polita baizik. Nola izan daiteke hau askatasuna? Galdetzen genion geure buruari. Ez iezaguzue adarra jo.

Eta gaur egun, berdintasun sexualaren, iraultza sexualaren eta berdintasun-politiken garaian, gazteek non ikasten dute neska eta mutila zer diren? Non ikasten dute neska batekin egin daitekeena? Azken urteetan argitaratu dudan guztia, prostituzioaren eta pornografiaren ingurukoa izan da. Horrez gain, bi gaietako hainbat doktorego-tesi zuzentzen ari naiz. Sexualitatea filosofiarako ikerketa gaia da. Gaur, mutilek eta neskek, “kultura ofizialaren” bitartez, berdinak direla ikasten dute: institutuan, ikastetxean, etxean... “Berdinak zarete, nik berdin hezi zaituztet, nahiz eta arropa partekatu ezin duzuen, nik berdin hezi zaituztet”. Orduan, non ikasten dute? Non legitimatzen da emakumeen kontrako bortizkeria? Non ikasten dute haiek orain “irentsi” deituko diogunari? Emakumeak, patriarkatuan, ez ikusteko eta irensteko prestatuak izan dira; eta ikustekotan hurrengo esateko prestatzen dituzte: “beno ez da horrenbesterako”.

Interneten dagoen pornografiari begirada bat emanez gero, bortxaketaren kultura eta emakumeen apalkuntza sistematikoarekin lotuta dagoen plazerraren kultura ikusiko duzue. Ikusterakoan, eramaezina egingo zaizue, ezingo duzue sinetsi eta ordenagailua itzaliko duzue. Dauden milioi weborrialdeetatik nabigatu dezakezue. Hara, zuzentzen ari naizen doktorego-tesian, doktoregaiak araudi sexual berriaren gainean egin nahi izan zuen tesia. Espainian ikusienak diren hiru bideoak aztertu eta ikertu ditu, bakoitzak 50 milioi visita inguru izan ohi dituzte. Hirurei buruz hitz egingo dizuet. Hiru horietako bitan, agertzen diren neskak “ikasleak” dira. “Ikasleak”, nahiz eta 22 urte izan, “ile-txortekin”, ikasle-gonarekin eta blusarekin jantzita daudenak. Hiru bideoetatik bitan baimenik gabeko sexua ematen da. Zehazki, bigarren bideoan dioena hurrengo da:

“Bortxatu nahi nauzu? Badakit nahi duzuna”. Pornografia mendetasun-sortzailea da. Mutilak eta neskak pornografia ikusten ari direla dakigu. Mutilak jarraitutako era sistematikoko pornografia ikusten ari dira libreak ez garelako, gizartea bultzatzen ari dielako Marka eta As bezalako aldizkarien bitartez.

Klasean, Aristotelesekin hasten nintzen baina Nietzscheri buruzko ikasgaia ematen nuenean, ikasleek filosofo hau ez zutela ulertzen zioten. Genero-indarkeriari buruz mintzatzen nintzenean ikasle guztiak asaldatzen ziren. Hori ikusita, hurrengoa proposatu nien: “praktika bat egingo duzue; bilatu ezazue interneten emakumeen kontrako bortizkeria era esplizitu edo inplizituan “legitimatzen duen” produktu kulturalen bat”. 90 ikasle ditut eta aipatutako praktika amaitutakoan, guztiek esaten zidaten: “Ana ez dakizu zer dagoen!”, “Patriarkatua zer den ez dakizu!”. Haiei esker, pornografiari buruz ikasten hasi nintzen, izan ere, blogetan, youtuben... pornografiari buruzko iragarpenak aurki daitezke. Hau da, mutilek ez dute aktiboki pornografia bilatzen, gizarteak bultzatzen die pornografia aurkitzera. Eta, pornografiarekin egiten duten gauza bera prostituzioarekin egin nahi dute, hau normalizatzea. Horretarako hurrengo mezua erabiltzen du: “patriarkatuko urrezko legea betetzeko” esaten die, “emakume baten gorputza nahi duzuen moduan erabiltzeko eskubidea duzue eta bere gorputzarekin zuen plazerra asetzeko eskubidea duzue”.

Orduan mutilek euren buruei “neska bat zer den” galdetzen diote. *“Zer da neska bat? Neska bat 2. DBHeko gelan nire parean esertzen dena da, nire berdina da. Aitzitik, ni beherakoa nahiz neskak azkarragoak eta langileagoak direlako”*. Aurrekoa beti mesfidatu behar den bikaintasunaren diskurtsoa da. Orduan, “neskak nire berdinak dira, neska nire ama da, amekiko erlazioak onak dira eta komunikazioa ere ona da” (duela 40 urte oso desberdina zen).

Edozein pertsonari emakumeak bere plazerra asetzeko erabili ahal dezakeen gorputzak direla esaten badiot, guztiz zoratuta nagoela esango didate. Baina sexuala hitza gehitzen badut, Herkulesi gertatu zitzaion bezala, burua galtzen dute. Gure gizartean ematen den edozein motako harremani sexu hitza jarritzen badiozu, hurrengoa diote: *“sexuala hitza esan duzu, ezin dut inolako*

kontzientzia kritikorik izan, dena onartu behar dut. Sexua dagoenez gero, plazer sexuala dago”.

Beraz, sexualitateak zurigarri gisa balio du gizonek emakumeen gainean egiten dituzten apalkuntzak legitimatzeko. Praktikak nolakoak diren ikusi behar duzue: Zein basatiak diren “koito heterosexualen” ematen diren mugimenduak, nola emakumeek landareen antzera jarduten duten, emakumeek plazerra sentitzerakoan gizonek erabiltzen duten hizkera...Henry Millerrek, nik 19 urte nitue-nean irakutzen nuen idazlea, patriarkatua ikusten eta irakurtzen ari garela esaten zuen. Horrez gain, ez gara konturatzen iraintzen gaituztela: “zuk lerdo izateagatik bortxatua izatea merezi duzu”. Idatzita dago, pornoan dago.

Nahiz eta azken denboraldian haur-pornografia aztertu dudana, ez dut inoiz ikusi “Tronoen Jokoa” telesaian gizon gerrazaleekin (guztiz jantzita daudenak) sexua edukitzeko prest dauden bezainbeste neska gazte biluzirik.

Orduan, nire galdera hurrengoa da: Aipatu ditudan guztiek ez al dute behin eta berriro gizonek emakumeen gorputzak beraiei plazer sexuala asetzeko erabiltzeko eskubidea legitimatzen? Eta haiek, zer esan behar dute? Nire ikasleen esperientziaren arabera (hau metaforikoa da):

- Gehiengoak ez du “Tronoen-Jokoa” ikusten, ezin dutelako ikusi edo ez dutelako ikusi nahi.
- Beti dago “nik ikusten dut eta eta gustatzen zait” diotenak eta “oso arraroa izan behar dut diotenak”. Badiot “ez, ez, ez zara arraroa, niri ere gustatzen zait”.

Beno, aurrekoa “Tronoen-Jokoak” edo pornografia ikusi ez dutenek ulertzea ezinezkoa da. Gure gizartean “guay” izan eta eguneratuta egon nahi dutenen ehuneko nahiko handiak osatzen dute. Hau gure nerabezaroa da.

Eskerrik asko zuen arretagatik